Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1923 шера денз ★ ШОАТТА, 7 ЯНВАРЬ, 1989 ШУ. ★ № 3 (7662). ★ Мах 3 кеп.

Яхьа дневник

ЛаьрхIар кхоачашду

Хьалхашка латтача декхарех геттара дика лоархIабеш къахьег Надтеречни района «Озерный» совхоза хьайбаш леладераша. Масала, план 410 тонн йолаш пачхьалкхенна 535 тонн гаргга шура дIаелар цар дIадахача шера.

— Из толам баккхийтараш ба эггара хьалха доярка ш Гатаева Моулмат, Джакарова Сацита, Уразбиева Люба. ХIара кхоабача Iаттагара йиъ эзар килограммал дукхагIа шура яьккхар царех хIаране. Шоай социалистически декхараш тIеххоачашдир доаркаша Даудова ПаьтIамата, Дзавгаева Жайрана, Бураева Меднас.

Дика хьокхамаш гойташ дIадоладаьд цар керда шу а. Масала, хIанз дийнахьен буси хIара кхоабача Iаттагара 8.8 килограмм шура йоаккх ферме. Районе яьржача социалистически яхье шоллагIча моттиге йолча «Кругловский» совхозе йоаккхачул 3,3 килограмм дукхагIа я из.

Иштта уж толамаш дахар тамаш е езаш хIама а дац. ХIана аьлча геттара дика вIаштIехьдаьхад совхоза кулгалхоша шурий ферма болхлой къахьегама хьалаш.

ТIеххьарча пхе шера цкъа хиннадац хьайбаш кхабара ферма болхлой тоъал доакъарца Iалаш ца беш. Масала, укх шера Iангара доаккхача хIара хьайбана лаьрхIа 24,6 центнер доакъара единица кийчъяьй, планагIа йоагIар 18 йолаш.

Дулх, шура дукхагIа яккха а цунга дIадодар лохде а нах декхарийла беш да цар къахьегам арендни подрядагIа вIаштIехьбаьккха хилар а.

КПСС XXVII съезд чакхъяьнначул техьагIа, цун решенешта жоп луш, пачхьалкхенна хьайбай продукци дIаялара шийтталагIча пятилетка план диъ шера кхоачашъе дош деннадар цу ферма къахьегамхоша. ЛаьрхIар цар толаме чакхдоаккхаргхиларах шеко яц.

Деша дай бац

Цхьатарра массехк шера Ачхой-Мартановски района «Лермонтовский» совхоза кхаьнчена юкъе социалистически яхье хаддангза хьалха яр шоллагIча ферма коллектив. Цхьабакъда, соахка дерригa хувцаделар. ТIеххьарча моттиге йолаш хьайоагIа. Хьайбаш а хьалха хиннараш, доакъар а кхы кIезигагIа доацаш доллаше а кхоачашъянзар цу ферма болхлоша шура яккхара дIадахача шерара план. ХIара кхоабача Iаттагара яьккхар а заданех йоагIачул 7 килогремм кIезигагIа хилар.

Саготдеш кхы а цхьа хIама да. Цу фермерча 24 доаркех цхьайттанена карагIдаланзар хIара кхоабача Iаттагара шура яккхара шера план кхоачашъе.

ЦIаьхха, дага доацаш нийсденнад кхоачамбоацар, аьнна моттa тарлора из тайпа сурт лурчагIа а хиннадецаре.

ХIаьта дукха ха йоаццаш яхье хьалха хинна коллектив хIанз тIехьаюсаш хIана я, фу бахьан долаш кхоачашъяц хьайбай продукци яккхара план? Цу дешай хьакъехьа уйла е еза цу совхоза кулгалхоша. ГIулакх тоадара ма хулла сихагIа новкъостал де а деза цу коллектива, соахкара сурт укх шера оттаргдоацаш.

«Оргтехника» яхача объединенена чуйоагIача «Электроприбор» завода продукци вай республике, мехка яйза ца Iеш, дика йовзаш я доазол арахьарча дукхача мехкашкарча предприятей коллективашка а, хIана аьлча ший дикалца, хоза оформлени яь хиларца, тешшаме болх беш хиларца доккха сий даьккхад цо дунен рынкашка.

Завода ерригa подразделенеш дика къахьегаш я, хIаране тIеххоачашъю пачхьалкхен планаши социалистически декхараши. Дале а, царна юкъе а эргаш я № 8 йолча цеха каркасносварочни участок. Хьинар дола, лакха говзал а профессионализм а йола нах ба укхаза къахьегараш. «ЦаI — массанена хьалхара — массавар а цхьаннена хьалхара» — цу лоархIамеча девизагIа къахьегаш я укхазара барттайна коллектив. ХIаравар ва ший гIулакха гIорваьнна говзанча. Цу дерригне цеха коллективана гIо даьд соахкарча шера плая 27 декабре кхоачашъярах рапорт дала, шу чакхдалалехьа кхы тIа а эзараш сомий маьха планал совгIа продукци арахеца.

Цу бокхача къахьегама толама шоай лоархIаме дакъа юкъедихьарех ба Болдырев Дмитрий Иванович керте латтача, заготовительни участке къахьегача бригада членаш. Цехе а заводе а дикагIчарех лоархIаш я из коллектив. ХIаране дикка тIеххоачашъю сменни нормаш, лакха я къахьегама овсарле.

СУРТАШ ТIА: 1) (аьрдехьара аьттехьа) Д. Болдырев, В. Сушко, В. Ануфриев, В. Перетрухин, В. Чемберлиди; 2) газоэлектросварщик А. Серов; 3) слесарь Ю. Сычин.

И. ПЛИЕВА сурташ.

КПСС ЦК Политбюро Комиссе

КУЛГАЛХОЙ БЕХКТОКХАМ ЧIОАГIБЕ

Армене адресагIа хьауха мовхьаш тIадола составаш ший ханнахьа Iойоассаяр Iалаш ца деча министерстваштеи ведомстваштеи партийни влияни елга чIоагIде дезилга белгалдаьккхадар СССР Министрий Совета Председатела заместитела Ю. П. Баталина 4-ча январе яьча КПСС ЦК Политбюро комиссе балха заседане.

Критически да аьнна белгалдаьккхар заседане вагонаш Iойоассаеча этта дола хьал. Иштта, духхьал 3-ча январе хьакхаьчача 2144 вагонах Iойоассаьяр 1525 мара яцар. Iалаьмате дукха вагонаш хьаIайнай станцешка, цар новкъарле ю керда хьаухаш яраш хьатIанийяра. Геттара могабе йиш йоацаш болга лаьрхIар СССР Минтрансстроя, СССР Госагропрома, Армене потребительски обществай союза, Ленинакана горисполкома а иштта оборудовани, доагор, кхачан продукташ яхьаш шоаьта лаьрхIа ена вагонаш Iойоассаелга Iалаш ца даьча кхыча организацеша а беш бола болх.

СССР а республика а халкъа тIахьожама комитеташта тIадиллад союзни а республикански а рангагIа болча кулгалхой хьакъехьа штрафной санкцеш елга. Заседане белгалдоахар мохк агарах зе хиннача районашкара вахара хьалаш лерттIа хургдолаш юхаметтаоттадара программа кхоачашъяра лоархIамегIа звено машиннаькъа транспорта юкъагIа ца бувлийташ болх белга вIаштIехьдаккхар долга. Из ца дича республика низ дIакхоачаргбац Советски Союза массе миIингашкара хьауха хIара дийнахьа тIатIа алсамдувлаш латта мовхьаш тIаэца.

Заседане ладийгIар Ленинакане мохк агарах хинна тIехьаленаш дIаяхара леламах йолча информацега. хIана аьлча, цига хIанз а дIахо деш латт завалаш дIаяхара, аварийни хьале дола цIеноши сооруженеши тахкара, городера вахар лерттIа дIагIоргдола хьалаш вIаштIехьдахара балхаш. Комиссе хьаллаьцар бахархошта эффективни медицински гIулакхаш делга вIаштIехьлаккхара лаьрхIа йола Россера, Казахстанерен Арменерен кхо санитарни поезд вIашагIйоллара Ленинакана штабо яь хинна предложени.

СССР Минторга викало хоам баьб Ленинакане кхачани промтоварнии тикай сеть дIахо шеръеш латташ хиларах, по аьттув лургба продукташ дIа-са екъара даькъера талонни система укх гаргтарча деношка дIаяккхара. ХIанз городе болх беш я 45 кхачан, 10 баьцадараш, 3 маькх йохка, 10 промтоварий тикаш, хIаьта иштта общественни кхачан 73 предприяти.

Хоза а хеташ, комиссе белгалдаьккхар бахархой газаца Iалашбара болх юхаметтаоттабеш хилара лелам толаме чакхбоалаш латтилга. Иштта укх тIеххьарча деношка газ хьааха йолаеннай Ленинаканерча 920 квартира чу. Укх гаргтарча хана газаца Iалашъергья кхы а 1300 квартира.

Белгалдаьккхадар бахархой а горола гIишлонхой а вахара лаьрхIа йолча вагончикашпа Iалашбар сихде дезилга.

Заседане балха юкъе дакъа лаьцар КПСС ЦК Политбюро комиссе члена, Армене Компарте ЦК хьалхарча секретара С. Г. Арутюняна.

(ТАСС).

Советий мехка гIолла

МОСКВА. «Союз» яхача столични объединене хьае йолаяьй яздеш йола кердача хьисапе хIамаш — перографаш. Вай дIаIема долча авторучкаел дерригача хьокхамашка диллача дикагIа я уж.

Перографа монокапиллярни стержень йиткъеи чIоагIея я. Яздеча хана каьхата тIабохийта низ кхозза лохлу. ХIаьта цкъа яь заправка тоъ текста біаь страница язъяра.

Яздеш йола керда хIама хьаяра механизаци автоматизаци яьй. Цу гIулакхо таро хулийтаргья потребителий хьашташ кхоачашдеи хIара шера арахецача цар боарам 50 миллионага дIакхоачабеи.

Перограф хьае дагадехараш ба «Пластполимер» Охтински НПО, яйгача промышленноста Киевски технологически института, красителей полупродуктеи Московски Iилма - тохкама института специалисташ.

УКРАИНСКИ ССР

СУМЫ. Вай планета эггара гаьнагIа йолча моттиге сурт дIакхачийта могаш я «Промсвязь» яхача Ахтырски заводе серийни арахеца йолаяь «Москва-глобальная» яха супертелеантенна.

СССР Минсвяза пачхьалкхен радио НИИ цу кердача хIамо, «Горизонт» яхача телевизионни спутникаца бувзам болаш бу болх. Нагахьа санна хьалха дунен тIа моллагIча моттиге «Время» яха программа хьокха мара вIаштIехьдоалаш хиннадеце, хIанз доазол дехьагIа бола советски викалаши цига аккредитованни бола журналисташи Москвера еча ерригача телепередачешка хьежа йиш йолаш ба. Глобальни йолча цу антенно вIаштIехьдоалийтаргда гIулакх дола информаци репортажни материалаши Москве хьакхачийта а. Цул совгIа из процесс кхоачашъеш хургья, боккха мах бола кабельни каналаш эшаш йолча хIанзарча релейни бувзамаца а доацаш, автоматически режимах.

Уж санна йола итташ суперантеннаш «Промсвяза» коллективо хьаергья Советски Союза телеграфни агенстван СССР МИД-еи закагзагIа.

БЕЛОРУССКИ ССР

ВИТЕБСК. Товш йолча кога гIирса йола дефицит дIаяккхарга кхы а цхьа гIа баьккхаб Белоруссе. Нийсса балха графикагIа хьалхара продукци арахийцар Двина тIа латтача городерча «Белвеста» — советско-западногермански цхьана йолча предприяте. Из вIашагIъелларaш я ФРГ-ра цIи хеза «Саламандер» яха фирмеи «Красный Октябрь» яха Витебскера кога гIирс бу фабрикеи. «Белвест» йолалу тIехъяьнна хоза товча маIача нахан кхалнахан лаьрхIа йолча кога гIирса йиъ модела тIара.

— Шу чакхдоалача хана арахецаш хургья моллагIча лоIаман ханан лаьрхIа йола цхьайтта модель, — йоах «Белвеста» генеральни директора Л. Кузнецова. — Шин шера йолча юкъа хIара шера ши миллион иштта бола кога гIирс арахецилга вIаштIехьдаккха лерхIаш да. Предприяте технически оснащени доазол дехьара яле а, бийдал ерригa даьхен я. Бакъда, «Саламандера», стандарташка хьежжа лаьрххIа «гаргакхоачаяь» я. Тешшаме оборудовани, специалистий лакха квалификаци, дика бийдали ала хIама доацаш бола модельерий чами — дикача балха тешал, лард. Изделешта мах оттабаьб торговлеца баьча барта ларда тIа, цхьабакъда «Саламандера» продукцена болчул лакхагIа хургбоацаш.

● КХАШКАРЧА БАЛХАШТА—ЛЕРТТIА КИЙЧО

БIАЬСТИ ГАЬНА ЯЦ

Хургболча хьувкъама Iалаьмате лоархIаме да хIанзле а бIаьсти ювча культурай ги Iалашдар, из цIендар, цунна лазараш хургдоацаш эш-эша профилактически балхаш чакхдахар. Укхаза мело йой, хьатIадоагIача шера эзараш тоннаш ялат доацаш бусаргба республика халкъа боахам, гонга кхаччалца декхарийла чугIоргья вай колхозаши совхозаши, боккха тийша болх хургба арендагIа леладе лаьтташ дIанйцача наха. Цар кердача тайпара къахьегарца йола уйла йоха а тарлу.

Iа юкъедахад, гаьна яц бIаьсти. Тахан-кхоана яхар мо сийрдагIа а бIайхагIа а хьежа болалургба малх, дийнлургда ахархочун бочача кулгашка сатесса кхаш. Агротехнически дикагIйолча ханашка ги дIадер ахархочун керттера гIулакх а хинна дIаоттаргда. Мишта кийчъеннай бIаьстенга республика цхьайола колхозаши совхозаши? Из хаттар дир оаха Грозненски госсемлабораторе начальникага В. Столбушкинага.

— ХIанзарчоа дукхагIбараш тхьайсача хи тIа кхаьчача санна таккхалча багIа, — аьлар цо. — Масала, Грозненски район. Цхьаккха дича ла мегаргдолаш дац укхаза этта хьал. БIаьсти хьатIакхаьчача эшаргдола тайп - тайпара ги 32110 центнер долаш, тахан долаш дар 23 эзар тонн мара дац, нийсагIа аьлча 70 процент гаргга.

ХIама дацар долаш дола ги дерригa дIаде мара ца дезаш цIендаь, дика даларе. Цунга дог доахалга а дац. Кондиционни дар цох 95,3 процент мара дац.

Кондиционни яц 930 центнер горох («Гикаловское» ПО, «Ильинский» яха совхоз), 81 центнер кен («Гикаловское» ПО).

Обменни фонде дIабала безаш хилар 3860 центнер кен, из тIабалара во боландаь. Цигара хьадоагIа ги Iалашдара план кхоачаш ца яра бахьан.

Кена ги таац «Грозненский» совхозе — 790 центнер, «Горяченсточненский» совхозе — 1040 центнер. Кондиционни дола кена ги доацаш йисай «Загорский», «60 лет Октября», «Молочный № 1», «Атагинский», «Ильинский», «Куларинский» яха совхозаш. Укхаза долаш дола кена ги 80 процент мара тIадалац. ГОСТо дIаехар 90 процент йолаш. Цудухьа из леладе хьашт а дац. Цун моттиг обменни фонде я. Ма дарра аьлча, доацаш да районе кена ги, е из кхычахьара лаха оарцагIвоалаш саг а вац. ХIаьта паччахьалкхен ресурсашкара из хьадайтарга даха дог дац.

Гороха ги дац «Юбилейный» совхозе, Ленина цIерагIча колхозе. Кхоачам боллаш дац из «Загорский» совхозе — 230 центнер, «Ильинский» — 340 центнер, «Молочный № 1» — 1030 центнер, «Атагинский» совхозе — 410 центнер.

БIаьсти ювча культурай ги е вIалла доацаш е кхоачам болаш ца хиларо дерггдола зе кхетаде хала дац. Кхы цхьаькха дош да дувцанза даргдоацаш. Из — гурахьа дIадийна ялаташ дика тIа ца доале, уж юха дIаде дезаш хуле фу дергда? Мичахьара дахьаргда эшаш дола ги? Тахан из лаха аравала ха йолаш яле, кхоана тIехьа хургда.

Шоана гучча бесса этта хьал садуаш да. Духхьал Грозненски районе мара дацте из? Дукха ха йоацаш НГIАССР халкъа тIахьожама комитето яьча проверко хьахьекхар, из лазар республика ерригаш хIана яц, аьнна йолча районашка дIадаьржа долга. Соахкара шу чакхдала цхьа бутт бисача хана бIаьсти дIадера Iалашдаь ги эшачох 82 процент мара дацар. Хувцамаш хиннадац цу даькъе тахан а.

Йолаш я цу даькъе чIоагIгIа тIехьадисар нийсдалийта районаш. Масала, Шалински. Цо шийна эшачох нийсса ах мара ги Iалашдаьдац. Малгобекски районо кийчдаьд дерригa а 53 процент ги, Ачхой - Мартановски — 61, Назрановски — 71 процент. Геттара эсала багаж йолаш йода бIаьстенга Шалински района «Шалинский», «Предгорный» яхеи Куйбышева цIерагIен совхозаш, Урус - Мартановски района «Красноармейский» яха совхоз, Веденски, Ножай-Юртовски, Советски районий боахамаш.

Дута ги Iалашдара планех лоархIаяьяц Шелковски района «Путь к коммунизму», «Коминтерн», «Красный пахарь» яха колхозаш. Эшачох пхи процент кена ги мара дац Ачхой-Мартановски района «Самашкинский» совхозе.

Ледара лел республике ги кийчделга. ЦIендаьчун боарам 76 процент мара бац. Кхы а лохагIа ба из, масала, Гудермесски районе — 21, Шалински — 53, Малгобекски — 58, Шелковски — 66 процент. ХIаьта дIадера Iалашдаь ги дика хиларах дувцалга а дац. Дерригача гих 57 процент дар I—II классагIа да, юхедисар — кхоалагIча классагIа.

Таро йоацаш да-те боахамаш ги ханнахьа кийчде? Да аьлча, нийса хургдац. Надтеречни района «Горагорский» совхозе йоккха ялат цIенду пункт я. Дале а, цIен ца беш 1000 центнер гаргга кен ба укхаза. Судански баьпа ги меттадоаладе бицбеннаб Наурски района «Красное знамя» яхачен Ленина цIерагIчен колхозашка, «Терский» яхача совхозе. Ялат цIенду машинаш деш хIама доацаш латташе, 270 центнер горох дагайохаш бац Урус-Мартановски района «Красноармейский» совхоза кулгалхойи болхлойи.

Геттара нийрча хIама нийсденнад Шалински района «Предгорный» совхозе. Ший ханнахьа цIен ца дар бахьан долаш, пайдана доацача даьннад укхазара кенеи горохеи ги. Цар лоалахочо «Зори Кавказа» яхача совхозо 500 центнер горохах кулг техадац.

Фуд цох хьахулар? БIаьсти гаргагIертача боахамий кулгалхой, специалисташ кхаьч-кхаьчача ги эца болалу. Уж кхоабац из дика е во да, пайдана да е дац хьажа. Хьакорадаьр тIакхийтте хьаэц. Юххера из дIа а дув. Цудухьа 30 процент долча республикерча кхашка хьувкъам геттара лоха хул е вIалла хилац. Зулам дац из?

ДIаьха дац Кавказера Iа. Хийла нийслу февраль бетта кхыметтел йIовхал отташ, нах кхашка арабовла безаш. Новкъа да-кх, цу ханага республикерча боахамаша йоагIача тайпара кийчо яь ца хилар. Ялат цIенду пункташ арендатарашка дIаелча сихагIа леладергдацар-те гIулакх? — яха хаттар отт укхаза. Цар ди-бийса къовсаргдацар, болх лерттIа чакх а боаккхаргбар. Мело ца еш де деза из.

М. МАЖИТОВ.

Хьалха латта монтажникаш

В. И. Ленина цIерагIча Грозненски мехкдаьтта чакхдоахача заводе ший проектни низах болх бе йолаеннай Г-43-107 яха установка. Проектни мах 80 миллион сом бола из йокха комплекс яра керттера мухь тIабижар ЧИУС-а № 7 йолча гIишлон - монтажни управленена. Генеральни подрядчик из хиларах, цунна тIа дар керттера балхаш а, субподрядчиккий низаш вIашкатохар а. Цу даькъе мах болаш дар № 7 йолча СМУ-на юкъейоагIача хIара подразделене ший декхар дизза кхоачашдар а.

Из декхар кхоачашдеш бар Ю. Ф. Никитина кулгалдеча бригада болхлой. Конструкцеш а каркасаш а вIашагIйохкаш хьалхара дош да монтажникий. Из атта доаца декхар кхоачашдеш ба Юрий Федоровича новкъостий. ХIаьта цар уж дика кхоачаш а ду. Ялх шу да управлене лоаттаеча социалистически яхье цу бригадо хьалхара моттиг лувца. Г-43-107 яха установка еча хана хьалхарча метте яьлар из бригада Министерства подразделенешта юкъе а. ГIишлон - монтажни балхаш дара план 105,6 процент кхоачашйир цу бригадо. ХIаьта цхьан сага йола выработка 105,8 процентага кхаьчар. Лакха да кхыдола хьокхамаш а.

Планаш тIеххоачашъеш къахьийгад хIара болхлочо, ерригача бригадо кхыйола халкъа боахама объекташ хьалъеш а. Иштта царех цаI яр цу заводе хьалъяь хинна ЭЛОУ-АВТ яха установка а. Цу балха тIа НохчГIалгIайчен гIишлош яра управлене эггара хьалха подрядни хьисапе болх юкъебоалабир. Ала деза Никитина кулгалдеча бригадо лоархIаме гIулакх доладаьлга. Иштта укх бригадо юкъейоалаяьй боахама расчет а КТУ а. Массе а оагIорахьара бригада болх тоабелар цу кердадаращца дувзаденна. Тоаденнад къахьегама хьалаш, вIаштIехьдаьннад дерригача низех пайда эца, шоаш дечох бола болхлой бехктокхам лакхбе.

— Кердача хьисапе болх вIаштIехьбаккхар геттара дика пайда хулаш дар бригадана — яхаш дувц Юрий Федоровича. — Из сиха кхетадир тха болхлоша. ХIаранена корадир керда низаш, къахьегама ресурсаш. Комплексни бригада доакъошхой смежни професеш караерзае болабелар. Тахан эшача моттиге цаI шоллагIчоа гIо де а новкъост воацаш хилча цун моттиге дIаотта а кийча ва моллагIа. Вешта цу тайпарча хьалашка сиха гучабувл балха ледара бараш, наьха букъ тIехьашка лечкъа Iемараш. Бригада дерригa гIулакхаш тохкаш а довзаш а я бригада совет.

ЭЛОУ-АВТ яха установка ярах, бригада а цун ший а болх белгалбоаккхаш Никитина Къахьегама ЦIеча Байракха орден елар.

Къахьегама хьокхамаш лохдалийтанзар бригадо цул тIехьагIа а. Массехк шу хьалха коллективни подрядах болх бе йолаелар бригада. Бригадни подряда эггара лакхагIа форма я из. Из тIаэцаш дукха кечама балхаш а чакхдаха дийзар цар: хилар къахьегамхой собранеш, Iомайир мехка эггара толашагIа йолча коллективай опыт. Цу гIулакхашта юкъейоалайир шоай СМУ ерригa отделаш а. Карара шу доладеннача хана денз ерригa управлени а цу методах къахьегаш я.

СМУ подразделенешта юкъе дикагIчарех лоархIаш я из бригада юкъейоагIа шоллагIа участок а. Укхазара кхыйола бригадаш а я графикал хьалха ювлаш. Цу яхье а хьалха латт монтажникаш. «КIезигагIча низашца — лакха хьокхамаш» иштта я бригада лозунг. Коллектива хIара саг цу дешашта мутIахьа ва. Хьалхалаттараш ба бригадирал совгIа кхы а виъ къахьегама ветеран, кагирхой хьехамчаш С. Халухаев, А. Толстов, В. Кукулиев, Т. Дементьева.

Никитина а бригада совето а бокхха теркам тIабохийт социалистически яхь йоаржаяра. Дукхача хана денз № 3 йолча участкера А. Васильева кулгалдеча бигадаца яхь лелаеш ба монтажникаш. 1988 шера цу яхьа итогаш еш цхьатарра хилар шаккхе а бригада хьокхамаш. Бакъда, хьалхара моттиг юха а Никитина бригадага кхаьчар. Цунгахьа озабезам баьлга дацар из. Ховш да, яхье хьалхалаттар духхьал производственни хьокхамаш лакха да, аьнна яхье кот ца воалалга. Материальни ресурсашта, доагора кхом бар а лоархIаш да цунца. ХIаьта уж хьокхамаш Никитина бригаде дикагIа дар.

Бригадо доахача толамашта юкъе дика дакъа да монтажникий В. Дадаева, В. Чухина, Говзанчаш ба, аьнна шоаш бовзийта кхийнаб уж.

Д. МОВЛИЕВ.

Дукха ха йоаццаш хиннача XX-ча областной партконференце КПСС ЦК члена, Нохч-ГIалгIай обкома хьалхарча секретара новкъоста Фотеева яь доклад боккхача теркамца массехказа йийша а йийша, цу тIа оттадаь хинна декхараш вахаре кхоачашдара хьинаре къахьегаш ба хIанз вай республика къахьегамхой.

Из доклад мел йийшачунна хьалхашка увтт укх тIехьарча шин-кхаь шера вай респбулика къахьегамхоша даьха толамаш а, хIаьта кхоачашдинза диса декхараш а. Вай сакхетам чу а дега чу а кIоаргга чудосс селханарчул тахан вай дукхха дикагIа къахьегаш хила дезалга, хIаьта кхоана кхы а йоккхагIча лакхаленашка кхача гIертара уйла е езалга. Иштта да перестройкас вайгара дIадехар!

ДикагIа, яхилга — из да продукце дикал, къахьегама эффективность, цун овсарле ма хулла лакхъяра вай берригa низ тIабахийта беза, яхилга. Таханарча ден керттера тIахьехам ба перестройка елга, гласности критикен шерра йоаржаелга.

XIX Ерригсоюзни партийни конференце М. С. Горбачева яьча докладо геттара дика хьахьенхад вай партеиен халкъаи хьалхашка латта керттера декхараш. Уж ма хулла сихагIа а дикагIа а кхоачашде деза. Уж вай кхоачаш а дергда, хIана аьлча уж санна дола чоалхане гIулакхаш кхоачашдеча хана атта наькъаш ца хилар вай массане а хIанз дика кхетадеш да. Вай мохк дIахо дегIаахара планаш оттаеш парте лерхI уж планаш практически кхоачашъеш вай ерригача кадраша къаьстта творчески гIулакхаш дергхилар.

Перестройка елга сихдара лоархIамера хьал да вай боахама массадолча доакъошка, массайолча участке лакха организованность а, порядок а, дисциплина а хилар, яхаш белгалдоах вай парте.

Паччахьалкхен декхараш кхоачашдара къаьстта боккха бехктокхам тIабуж производства массадолча доакъошкарча кулгалхошта. ГIулакхаш бокъонца довза а довзаш, хIанз а бокъонца пайда эцанза дола кхоачамаш гучадаха эггара хьалхаше декхарийла волга кхета а деш, цIаккха ца хиннача тайпара кердадар лохаш хила веза хIанзара хIара кулгалхо. Балха ленински стиль а боахама доал дара ленински Iилма а тIатеIIа карадерзаде деза цо. Ма хулла кIезигагIа рузкъа дIа а дохийташ, балхах хьахулаш дар сиха а, дукха а, дика а хулийташ йола хаьдда звено гучаяккха ховш, хила веза бокъонца вола советски болхло а кулгалхо а.

Ший гIулакх бокъонца дика ховш а довзаш а хилар — из я ленински балха стиль йолаш хилара белгало. Из йолаш хила веза массавола партийни а, советски, а, боахама а кулгалхо.

Общественни производства эффективность лакхъярца а дерригача доакъошка балха дикал тоаярца а дола вай декхараш толам боллаш кхоачашдулургда бокъонца политически а Iилманца а кийчбеннача нахага. Бокъонца ший гIулакх довзарга а, нийслуш йолча халоний чулоацам фуб харга а, парте хьалхашка оттадаь чоалхане декхараш кхоачашде нах оарцагIа баха вайна харга а хьежжа хургда вай боахами культуреи дегIайоалаяра планаш кхоачашъелга.

Вай мохк цIаккха а хиннабац хIанзара бараш санна лакхера дешар дийша а квалифицированни а нах болаш. ХIанзарча болхлой а кулгалхой а кадраша хьахьокх Советски халкъ дешара а культура а даькъе дика дегIадена хилар. Вай мехка керттерча даькъе чакхдаьннад массане юкъера дешар дийша хилар. Лакхерчеи юкъерча специальни дешара заведенешка хIанз дешаш ва 10 миллион гаргга саг. Ала деза, уж ворхIазнел дукхагIа ба шовзткъа шу хьалхагIа хиннарел.

ДIадахача шовзткъа шера лакхереи юкъера специальни дешар дийша специалисташ 34-зза дукхагIа хиннаб вай промышленносте, хIаьта юрта боахаме — 47-зза. Вай экономика, Iилма, культура массадолча доакъошка кадраш дIахо а кийчъяра бокъонца бола хьаст ба дукха а дийша бола нах. Цу дерригне Iалашду Iилман чIоагIален тIа советски паччахьалкхен экономика дегIайоалаяра гIулакхаш кхоачашделга а. Социалистически производствана кулгалделга хадданза тоаделга а.

Цхьабакъда, кхетаде дезаш да де деззача тайпара кулгалделга а дика болх белга а лерттIа дIа ца хьош вай мехка цхьаццайола моттигаш хилар.

Вай боахаме хIанз дукха гIалаташ долаш а болх лерттIа дIа ца бохийташ а цхьаццайола моттигаш хилар белгалдаьккхад КПСС Нохч-ГIалгIай обкома дукххача Пленумашка, XX-ча партконференце а. Цунна дола тешал да цхьаццадолча хьокхамашта дола шийттлагIча пятилетка кхоалагIча шера декхараш вай республика дукххача предприятеша кхоачаш ца дар, керда мощносташ болх бе йолаялийтара гIулакх тIехьадисар, хьалъяь йистеяланза йола гIишлоши производственни мощносташи тоъал дукха хилар.

Дукххача тайпай продукци арахецара декхар кхоачашдаьдац дIадахача шера вай цхьайолча предприятеша. Плановни договорни дисциплина кхоачашъелга телхаду. Ерригача городашка а, районашка а хIана яц, аьнна тIехьайиса промышленни предприятеш, гIишлош, колхозаш, совхозаш я хIанз а. Дикалга диллача, хила ма езза дикал йола продукци арахецалга хIанз а дикка гаьна да. Из нийслу, ала деза, цхьаццаболча кулгалхой балха стиль а, методаш а, приемаш а кIезига эффективность йолаш хиларах, шоаш деш дола кулгал бокъонца долаш долча хьала кIоаргга тохкам а беш, цар деш ца хиларах.

Боахама кадраша беча балха тIехь хIара участке, массайолча звеношка производства эффективность лакхъяра а продукце дикал тоаяра а никъ хадданза дIабахьара тIахьожам кхы а чIоагIбе беза партийни организацеша. Кулгалхой организационно - технически боарам кхы а лакхбара, болхлой инициативеи уж хIамах кхеташ, дог лазаш хилари дегIадоаладара хIара денна йоакхо еш хила еза ерригa партийни комитеташи юххьанцара организацеши. Из кхоачашдара партийни болхлой шоаш а хила беза Iилманцеи техникацеи доттагIал долаш, хьалхалаттача гIулакхех бокъонца дика кхеташ.

Партийни организацей балха стили, методаши, толамаши, кхоачамбоацараши массанел дикагIа довз цар даьха толамаш вIаши нийсдарца. Нагахьа санна шоаш кулгалдеча къахьегама коллективаша хIара дийнахьа кхоачашду гIулакхаш цар кулгалхошта дика довзаш хуле, цу коллективо къахьегама чIоагIа тIа а йийрза дика толамаш доахаргхиларах дувца а дезац.

Партийни кулгал яхар, беш болча балха вIалла а гаьна латташ хIама хила йиш яц! Вайна ма харра, производства эффективность хьахул экономически а, инженерно - технически а, организационни а, идеологически а дукххача факторий гIонца. ХIаьта уж дерригаш лоархIам болаш а цхьан комплексе кхоачашде дезаш а да. Из тайпа комплексни гIо делга Iалашдарца ба партийни комитетий а юххьанцарча парторганизацей а берригача балха чулоацам.

Ший дерригa хьинар тIа а дохийташ, болх булургба ший гIулакх дика довзачеи алхха дика болх бе кийчвенначеи сагага. Нагахьа санна кулгалхо е болхло ше идейно - политически кийчвенна вале, нагахьа санна цунна ше беш бола болх дика бовзе, цун балха эффективность а, балха дикал а хиланза яргйоаца норма а хиле дIаотт. ХIаьта кулгалхочоа цхьа бахьан мара ший гIулакх а ца довзаш, экономика процессаш Iомаеш цо шийна хало ца еча моттиге болх телха а, беха а хул. Цига духьалъяьнна моллагIа йола хало а юстара ца йоаккхалуш юсс. Из санна йолча моттиге каст-каста гучадувл вIалла динза дар даьд, яхаш а, бинза бола болх баьб, яхаш а дола харцахьара гIулакхаш.

ХIанз кулгалхошкара лакха толамаш хьадех вай партес. Тахан вайна лов кIоаргга хIама довзаш, чоалхане, хала гIулакх а доагIача тайпара дIанийсде ховш вола саг кулгалдеча балха тIа хилар. Цудухьа шоай гIулакх бокъонца довзаш лакха говзал йолча наьха массаза а боккха мах бе беза вай. Из да вайгара партес а халкъо а дIадехар!

Деннара денга кхы а лакхагIа толамаш дахара тIаерзаяь хила еза вай ерригa уйлаш. Вай общество дегIаяра законаш довзаш, вай кхоачашдеш латтача доккхача гIулакхий хоадам беш йола хIара моттиг тохкаш, экономика, Iилмеи культуреи дегIаяра дола гIулакхаш дика къоастаде ховш болча наха дIахьо перестройка яра процесс. Циггара хьадоагIа вай берригача советскии боахамеи болхлоша шоай идейно - теоретически боарам хадданза лакхбе безаш хилар.

Парте 27-ча съездо вайна хьалхашка оттадаьча кердача декхараша дIадех кулгалдеча берригача наьха теоретически боарам лакхбеш бола болх дIахо а тоабелга. Берригача наха Iомадеш дар массаза а гIо деш хила деза марксистско-ленински теоре. КПСС политика, коммунизм хьалъяра практика даькъера цар знани кхы а кIоаргьяра, партийнии советскии балха хьалхалатта опыт Iомаяра, Iилманеи техниканеи хIанзарча хана карагIдийннараш довзара. Из тIахьийха хила деза ленински балха стиль шерра дIайовзийтара, халкъа боахам а культура а дегIайоалаяра, балха кулгалдара хIанзара методаш, организаторскии, идейно-кхетамбалареи болх наха юкъе дIабахьара йола искусство кулгалдеча кадрашта караерзаяра гIо де.

Партийни советски болхлоша хIанз шоай балха тIа перестройка шерра дIайолаяр, хIама кIоаргагIа довзара тIаберзар цхьаккха шеко йолаш дац. Вай мохк дегIабоалабара моллагIа йола форма толамаш доахаргдолаш хургья, нагахьа санна вай болхлой кадраш шоаш знани караерзае а шоай говзал лакхъе а бокъонца хьашт долаш хуле. Партийни болхлошта, берригача партийни активисташа, боахама а, иштта кхыболча а кулгалхошта КПСС Центральни Комитето дукххаза хьалхадаьхад хIара советски саго ший идейно - политически, Iилман боарам хадданза дегIабоалабар геттара лоархIаме гIулакх хилар. МоллагIа вола болхло а воацаш, ший балхах дог лазаш вола саг ва тахан вайна везар! Из хила веза кIоаргга дунен Iилма а марксистско - ленински теори а йовзаш.

КIоаргга гIулакх довзаш хилар — из книжкаш дешарах хьахулаш хIама дац. Практически болх беш вола болхло вIаьхий веш йола опыт я из.

ХIанз чIоагIа лакхденнад къахьегамхой хьинар. Миллионаш нах ба хIанз иштта а вешта а паччахьалкхен, общественни, боахама гIулакхаш леладеча дакъа лоацаш. Цу хьалашка шийна а ше кхоачашдеча гIулакха а ма хулла дукхагIа хьалхалаттача опытацара хIама хьаэца декхарийла ва хIара коммунист, хIара болхло. Къахьегама коллективашцара бувзам чIоагIбар а дукхача къахьегамхошкара Iомавалар а дикка лоархIам болаш хIама да хIара кулгалхочунна.

Укх тIеххьарча шерашка партийни комитеташта юкъебаьхкаб дукхха керда нах. ОагIох оагIув а теха, цар къахьег дукхха знанеш а йолаш, шоай хана дукхха практически опыт а Iоаяь болча партийни болхлошца. Белгалде доагIа, наха юкъе беча балха эффективни методаш караерзаяь бола къопа кадраш политически кулгалдара искусствага кхачар вай заман боккха лоархIам болаш да. Из бахьан долаш семинараши беседаши вIаштIехьъяхара а, хьалхалатта опыт дIайоаржаяра а боккха теркам тIаухийт дукххача партийни комитеташа. Из тайпа болх дIахо а бахьа беза, цун формаш эргаяьха, тоае еза, цун чулоацам бIаьхийгIа бе а беза!

Вай хIанз къаьстта волча кулгалхочун е къаьсттача сага балхаца цхьан вIаши дувз цу е вокх заводе, гIишлон, колхоза, совхоза балха тIа даьха толамаш е кхоачамбоацараш. Из закона боарамах да, хIана аьлча, цу гIулакхо берригa боахама доал дараи наьха берригача къахьегама хувцамаш деш йола Iилман - технически революци сихъяраи кулгалхоша хIара дийнахьа дIахьу болх дикагIча оагIорахьа боаккхаргба.

Вай боахама ерригача участкашка, моллагIа йолча коллективана керте бокъонца вола организатор, квалифицированни кулгалхо хоржалга да вай декхар. 1920-ча шера Владимир Ильич Ленина хозахета аьннадац:

«Хьалхле лелаяра, кулгалхо хилара ший гIулакх довзаш а, производства дерригa хьалаш дизза кхетадеш а, хIанзарча хана хила ма еззара цу производства техника йовзаш а, Iилман дешар дийша а саг хила веза» аьнна.

Уж ленински дешаш къаьстта чIоагIа лоархIаме да хIанз.

Вай социалистически боахам лелабара укх кховзткъен цхьайтта шерарча опыто хьахьокх бокъонца вай экономикаиа кулгалделга революци хинначул тIехьагIа вайна хьалхашка ийттача дукххача декхарех дикка чоалхане декхар хилар. Общественни вахара кхыча доакъошка а санна, укхаза а кхы йоакхо е ца езаш хаьдда рецепт йолаш хIама дац. Вайна ма харра, перестройка яр, экономика дегIайоалаяр — хадданза керда халонаш духьалъювла чоалхане хIама да!

Хала хете а, из атта гIулакх ца хилар бахьан долаш вай республика предприятей цхьаццабола кулгалхой таханарча вахаро шоашкара дIадехараш кхоачашде низ дIанхоачаш бац. Боахама кулгалдара юкъе шоай ха дIаьнна бюрократически методаш гучаювл цхьаццайолча моттигашка.

Вай общество дIахьалхаяхара боарамга хьежжа геттара лакхлу инженерно-технически кадрай къахьегама лоархIам а. Халкъа боахама тайп-тайпарча къонача специалистех дикагIа пайда эцара а царца дукхагIа болх бара а декхараш хьалхашка латт дукххача партийни организацешта. Из къаьстта белгалдаьккхад КПСС — XXVII-ча съезда соцамаш тIа а, укх тIеххьарча шерашка тIанийцача партийни документаш тIа а.

Духхьал штатни ведомостах специалист а лоархIаш, хIаьта ший уйланцеи опытацеи тохкам баь, наха пайдане хургдола цхьаккха хIама, къаьстта инженерно - технически болхлочо, коллектива къахьегама юкъе ца дахьар дIахо ла йиш йолаш хIама дац.

Вай хана хIама хьаду низ а хинна Iилма дIаэттача хана хIара саг е кулгалхо ший гIулакх кIоаргга довзаш хилара дош — из производства эффективностан дикалан гIо деш дола дош а хинна дIаотт.

Кулгалдеча кадрайи инженерно - технически болхлойи балха стиль эргаяьккха тоаяра де дезачох хоадам болаш а тешаме а дийцад КПСС XXVII-ча съезде а, цул тIехьагIа хиннача Центральни Комитета Пленумашка а, XIX Ерригсоюзни партконференце а. Цул совгIа, практически болх дIахьош вай кадраша политическии организационнии чIоагIлуш, цIенхаштта школа чакхъяьккха хилар а йIаьхий опыт караерзаяь хилар а белгалдаьккхад.

ШийтталагIча пятилетке къаьстта доккхий а, лоархIам болаш а декхараш латт вай республика партийни, паччахьалкхени боахамеи кадрашта хьалхашка. Парте экономически стратеги кхоачашъяра, общественни производство дегIайоалаяра, Iилман - технически прогресс сихъяра, къахьегама овсарле хадданза дегIайоалаяра доккха дакъа тIадож вайна массанена.

Берригача советски наха толам болаш къахьегарг долаш, царна эшаш йолча знанешца а опытаца а уж бизза кийчбара хьакъехьа хадданза йоакхо е еза вай массане а.

А. МАЛЬСАГОВ.

Республикерча промышленни предприятешта юкъе хьалхалатташ хьайогIа Грознерча экспериментально - механически завода й о к к х а барттайна, интернациональни коллектив. ШийтталагIча пятилетка хьалхарча кхаь шера пахаддаш лоархIаю из шийна хьалхашка латтача декхарех.

Шеко йоацаш да, завода болх лерттIа дIабахьара гIо-новкъостал дер эггара хьалха цун транспортни участка гIулакхаш дика лелаш хилар долга. БIу къожа ца беш, юха ца къехкаш, Iо ца кадаш моллагIдола балхаш хьаду укхазарча водителаша. Шоаш дер ханнахьа а ду.

Хийла моттигаш хул гаьнара рейсаш е езаш, дезалах ца кхеташ дукха денош даха дезаш. Цул совгIа, дIахьош дола мовхьаш маьха деза, лораде дезаш а хул.

Из болх дика вIаштIехьбоаларех ва транспортни участка водитель Киев Абукара Хаваж. Эшшача кийча волаш, «тIах» аьнна саг ва из. Цох тийша дар цIаккха юкъагIдисац. Хаважа аьнар довргдоацалга, кхоачашхургдолга хов цун новкъосташта а кулгалхошта а.

СУРТА ТIА: Х. Киев.
И. ПЛИЕВА сурт.

АТТА БОАЦА БОЛХ

Комсомольски организаце секретарь хьалаха атта хиланзар «Автоспецоборудоване» яхача опытно - экспериментальни заводе. Массехк цехе чакх а ваьнна эггар тIехьа инструментальни участке цхьан къонача болхлочунца къамаьл деш бIарг вайра сона из. «Комсомольцашка фу хьал да а, фу эш а хьажа араваьннавар со кабинетера», — аьлар, ше аз лехара бехказвувлаш санна, Джабраилов Альберта.

1985 шера Москвера автомеханически институт яьккха ваьлча, укх заводе технологалла балха эттар из. Цо ший гIулакхаш дика леладарах, профессиональни говзал лакха хиларах, ах шу даьлча 4-ча механо-сборочни цехе мастералла оттавир из.

Ше цехе болхлошта юкъе волча хана яйзар Альберта цар уйлаш а балаш а. Коллективо а дика тешал дора хан воккха воацача шоай кулгалхочоа. Цун хьинар а, денал а, нахацара Iнмерзал а гуш яр болхлошта. Цудухьа, саг цецваланзар цеха комсомольцаша Альберт шоай организаце секретаралла хержача.

Из керте этта комсомольски организаци эIамига еце а, хIаьта а ший общественни болх а мастера болх а дика лелабе вIаштIехьдаларал совгIа, цехе начальник ца хилча цун когаметта а оттавора из. Шийна тIа мел декха гIулакхаш дизза чакхдоахандаь, общественни хьинар а дог цIенал а йолаш воландаь, цехерча коммунисташа шоай мугIарашка хьаийцар из 1988 шера.

Цу шера октябрь бетта заводе хиннача отчетно — хоржамий собране, 4-ча цехера комсомольцаша заводерча ВЛКСМ комитета секретара кандидаталла оттавир Джабраилов Альберт. Цу хана заводерча кхыча цехашкарча болхлошта а комсомольцашта а дика вовзаш вар из. Цудухьа, ерригa организаци раьза хилар Альберт шоай керте хилийта.

Дукха ха яц Джабраилов ВЛКСМ комитета секретарь этта. Цхьабакъда, комсомольски организаци болх дикагIча оагIорахьа эргабаьналга гуш да.

Эггар хьалха, комсомольски взносаш безналични расчетах теларгйолаш соцам баьб комсомольцаша. ХIанз, цехашкара комсоргаш мукъбаьннаб уж гулъе ца езаш, бухгалтери алапи яздеча хана соцаду взносашта доагIаш дола ахча.

Завода администрацегара дийха шоай фонд яьй комсомольцаша. Цу фондера комитета бокъо я дикагIа комсомольцашта ссуда дала. Белгалде деза, из ссуда юха луча хана проценташ ца телалга.

Комсомольски болх беш боацачаргара принципиально жоп дIадех комсорга. Шоай комсомольски декхараш дизза кхоачаш ца деш бола нах организацера дIабаьха моттигаш я укхаза.

Къонабараш кхетамца кхебара дукха теркам тIабохийт Альберта. Ше принципиальни саг вале а, нахагIа тешам боал цун оазмалах. Заводе болх беш вар лаьца ваьла саг. Комсомоле хила безам ба са аьлча, шийх комсорг веларгва аьнна хетар цунна. Цхьабакъда, комсорг бехк шийна хьатIаэца ца кхераш раьза хилар из комсомоле кийчве.

«Дукха ба тха организаце бе лаьрхIа болх» — йоах Джабраилова. — ХIанз тхона завода администраце гIо доре, тха территоре хьалха наркологически стационар хиннача гIишлю чу, спортивни зал ергьяр оаха. Комсомольцаш субботник яь тоаде лаьрхIа ба из цIа, цхьабакъда, оборудовани эца ахча дац тхога.

Эргабаккха безаш ба тха «комсомольски прожектора» штаба болх а, ОКОД болх а. Сога хаьттача, тха комсомольски организаце ший гIулакхаш дикагIа дIахьоргда, оаха формализм а «моттийта леладу хIамаш» а балха юкъера дIадоахе.

Цудухьа, Альберта аьннача тайпара «моттийта» хIамаш леладац е цо а е ВЛКСМ комитето а. Къоначарна эшача лостамагIа хьожабаь ба цар болх.

М. ЧАХКИЕВ.

ХIанз а вай республикерча юрташка чIоагIа лоха боарам болаш я бахача наха бытовой гIулакхаш дара служба. Из иштта хилар бахьан да, эггара хьалха помещенеш ца хилар, хIаьта, цу хьакъехьа гIишлонхоша чIоагIа ледара болх беш хилар а.

Бахача наха бытовой гIулакхаш деш йолча службана помещени ца хилар чIоагIа Iаткъаш да Экажкъонгий-Юртарча наха. Цу юртара приемни пункт Ленина цIерагIча улица тIа йоалл, бакъда, цу пункта дIатIаваха моллагIчун а вIаштIехьдалац. ХIана аьлча, из пункт уллача гIолла IодоагIаш хий да, цул совгIа цига дIатIабода никъ а во ба.

НАЬХА ЙОАКХО ЯЦ

Комплексни пункт улла моттиг дика йовзаргья, цига тоае телевизор дIаяла а мебель эца а езачоа. Бакъда, нагахьа санна машинаца цига дIатIа ваха безам болаш саг хуле цун дIатIаваха-м вIаштIехьдаргда. ХIаьта цигара юха аравала цун аьттув боале тамаш я цхьанне гIо доацаш. Вешта аьлча, гусенични трактора новкъосталца мара цу кIоага чура хьалвала йиш яц.

Комплексни приемни пункт чуйола цIа 20 шу совгIа хаьнна да, цу юкъа дукха дай хувцабеннаб цу цIен. Бакъда, цигара гIулакх тоаде вIаштIехь ца доалаш а, хIаьта, цхьабараш гIулакх аттача даькха безам боацаш а дIабувлар.

Цу цIагIа эггара хьалха хиннар бани я, цул тIехьагIа юрта Советага кхаьчар из, уж а арабаьнначул тIехьагIа медпунктага дIаделар из цIа. Юххера а цу чу кхаьчар бахача наха бытовой гIулакхаш ду служба я.

Цу цIагIа мел хинначарна керда гIишлош хьалъяьй, бакъда, хьагучох хIанз цу чу йолча бахача наха бытовой гIулакхаш деча службана керда гIишло хьалъе дага бац.

Бахача наха гIулакхаш деча службана Мержоев Шахмарзас кулгалду 8 шу совгIа ха я.

ХIаьта шийна хьалхашка латта декхараш дизза цо кхоачаш ца деш цхьа шу дIадахадац. Цул совгIа дIадахача 1988 шера шоай план 3 эзар гаргга сом тIеххоачаш яьй комплексо. Цхьабакъда, наха мел эшача ассортиментах гIулакхаш де вIаштIехьа далац комплекса. ХIана аьлча, комплекс чу йола гIишло эIамига а готта а я. Дерригa а укхаза де йиш яр — мебела заказ де, телевизор а кога гIирс а тоабе, цхьацца кIада эца. Наха эшачунга хьежача «вIалла доацар» да-кх.

— Кхы а дукхагIа бахача наха бытовой гIулакхаш дергдар оаха, нагахьа санна тхона чуIе помещени яларе, — йоах комплекса заведующи волча Шахмарзас. — Се юрта Совета депутат хиларга хьежжа тхоашта керда гIишло хьалъяра хьакъехьа юрта Совете дукха дийцад аз, бакъда, хIанз а хувцаденна хIама-м дац, — аьлар цо.

Вайна ховш ма хиллара Экажкъонгий - юрта итт эзар совгIа саг вах. ХIаьта наха чIоагIа эшаш ма йий парикмахерски, химчистка, хIамаш тега цех, иштта дукха кхыдараш а.

У. САПРАЛИЕВ.

«Союзавтоматстром» яхача опытно - экспериментальни завода коллектив йоккха а барттайна а я. Укхаза къахьегараштa юкъе дукха ба бе-беча къамий викалаш: эрсий, украинцаш, хIирий, татараш, азербайджанцаш, эрмалой, дагестанцаш, иштта кхыбараш. ВIаши барт-безам, цхьоагIо, вошал а айхха доттагIал а долаш массавар хиларо коллективана гIо ду ший социалистически декхарех даим а дика лоархIае. Цунна къаьгга тешал деш да укх пятилетка шерашка план а социалистически декхараш а тIеххоачаш ца деш бIарчча завода коллективо цхьа бутт дIабахийта ца хилар. Ханал хьалха кхоачашъяьй цо соахкарча шера план а — 28-ча декабре.

Цу толама юкъе доккха ший дакъа кхухь Чебиев Мамед керте латтача бригада коллективо а. Укхазарча хIара саго хьаьнала кхоачашду ший декхараш, хьадеш дар даим а тIехлакха дикал йолаш а хул. Цу бригаде болх беш йола татарка Ибрагимова Хабира заводе а тIехь дикагIйола штамповщица лоархIаш я. Цхьа ди дIадахийтадац цо 40—50 процент ший дийнахьара декхар тIеххоачаш ца деш.

Цу гIулакха цунна доккха гIо ду 15 шера укхаза болх беча юкъа цо Iоаяьча опыто. ХIара операци, хIара дIабоаккха гIа белггалара ха дIайохийташ нийсбаь ба цун, цудухьа карагIдувл къахьегаме доаха лакха хьокхамаш а. Хьинар долча болхлочо, камаьрша йолча кагирхой хьехамчас дош деннад караpча пятилетка ший декхараш укх шера кхоачашдергда ше, аьнна.

СУРТА ТIА: Х. Ибрагимова.

И. ПЛИЕВА сурт.

Эргалонаш хиннай заводе

Ахриев ГIапура цIерагIа Назрановски «Электроинструмент» яха завод вай республике меттел, хьашт дале доазал арахьа а тIехь дика йовз. Из вай мехка йоккхагIйолча предприятех цаI я. Таханарча дийнахьа цо арахеца продукци ерригача Союзе хинна а ца Iеш, доазол арахьарча кхы а вурийтта мехка дIакхоач.

Йоккха я завода коллектив. Дукххача, тайп-тайпарча къамех бола нах ба укхаза тахан къахьегараш. Цхьа дезал санна барттайна йолча коллективо дика чакхдаьккхар дIадаха шу. Кхоачашдаь а ца Iеш тIеххоачашдир цо продукци арахецара а из маьхалъяккхара а тIанийца хинна социалистически декхараш. Цу хьакъехьа кIезига тIехьагIа дувцаргда аз.

Цхьа ха яр из завод цIи а хеза, гIорьяьнна вай ювцаш. Доазол арахьарча дукххача мехкашка дIакхоачар цун продукци. Цу хана цхьаццадолча кхыча мехкий предприятешкара дIайха дешаш а хулар завода цIерагIа ухаш. Даим тIеххоачашйора паччахьалкхен планаш. Арахеца продукци а хулар лакха дикал йолаш. Уж шераш вайна дика дагадоагIаш хиларах шеко яц са.

Цул тIехьагIа завод эоча хьале йолаш а кIезига дIаахаьзар шераш. ЦIаккха кхоачашъяцар паччахьалкхен планаш, брак йолаш хулар дукхагIа йола арахецаш хинна продукци а. Цу хьакъехьа кIезига яздинзар районни а, иштта республиканска а газетий оагIонаш тIа. Дукха дийцар из моттигерча партийни а советски а органашка. Цхьабакъда, хувцалуш кхы ер ма дий аьнна хIама а дацар. Ше хиннача бесса республике тIехьаюсачарех а йолаш «дIайодаш» яр завода коллектив.

ДIадахача шера февраль бетта дукхагIдолча даькъе хозрасчетагIа болх бе йолаелар завод. Фу делар завода тIаккха цу кердача методо?

Тхьовра, аз лакхе ма' аллара, толамца чакхдаьккхад дIадаха 1988 шу завода коллективо. Ерригa а цу шера цо маьхалъяьккха продукци 30 миллион 400 эзар сома маьха я. планагIа 29 миллион 500 эзара йоагIача.

— МалагIа бахьан да шун коллективе цIаьхха уж гайпа хувцамаш хилар?

Из хаттар дир аз завода директорга Х.-М. Тамасхановга. Цо аьлар:

— Цкъадале, ца боахама расчет яхар Iалальмате пайдане гIулакх хиннад. Шоаш хьадаьр мара шоашта хургдоацалга хов хIанз болхлошта. Цудухьа, ма хулла дукхагIа а дикагIа а къахьега гIерт, лакхера денз лохе Iоккхачалца, хIара тха болхло. «Цамогаш» хулараш а дика лаьгIбеннаб хIанз. ШозлагIдале, кIоаргга уйла а яь къахьегама дисциплина тхоай чIоагIлургйола наькъаш лехар оаха. Сона хетачогIа, тха цу хьакъехьа аьттув а баьлар. Из да-кх, сога хаьттача, цун дерригa а бахьан.

Бакълув завода кулгалхо. ЧIоагIъянней заводе къахьегама дисциплина. Из къаьгга гуш да хIара хьо дIачу мел вахача цехе, участке, иштта моллагIча бригаде а.

— Болхлошца тарвала ха деза, — йоах дIахо завода директора, — Iа царна цIогIа тIадийттад, аьнна доалаш дац из. Е цох хьабала пайда а бац. Кулгалхочун керттера декхар, сога хаьттача, эггара хьалха болхлой хьашташ могачох кхоачашдар да. Цу деша а уйла яьй оаха. ХIаьта, тхоай низ дIа ма кхоачча дIахо уж теркалбе а лаьрхIад завода кулгалхоша.

Укх тIеххьарча хана геттара шоайла социалистически яхье яьннай завода цехий, участкай, иштта бригадай коллективаш. Доккха хIама да цар деш дар, пу яхье хьалхале яккха гIерташ. Къаьстта «гучабаьнна» балха тIатеIаб Тутаев Шамсудин керте латтача № 43 йолча цеха къахьегамхой. Массарел хьалха балха хьабоагIа уж, эггара тIехьагIа мара чубоалхац. Цудухьа «бIагалъяьнна» ювцаш я из цех хIанз йоккхача заводе. «ДIа спеццехага дIахьажа хьо», «спеццехагара масал эца оаш», — уж тайпа дешаш да заводе каст-каста хьахозаш. Дика деций из тIаккха? Дика, да, геттара дика! «Лехар — корадоагIа», оалаш ма дий. Цудухьа лерхIа хургда-кх, цу коллективо а, социалистически яхье хьалхале яккха.

Дукха ба цехе дукххача хана денз тIехдика къа а хьегаш, даим шоай декхараш тIеххоачаш а деш, хьабоагIа болхлой. Царех ба наладчик Султыгов Бекхан, штамповщица Булгучева Эсет, цеха мастер Бузуртанов Хьамзат, иштта кхы дукхабараш а. Цхьа ди дIадодац 125—130 процент сменни задани царех хIаране кхоачаш ца еш. Хьагучох, кхы хьинар лаьгIдалийта лаьрхIа бац уж дIахо а.

Иштта белгалъяккха йоагIаш я Хутиев Мувса кертте латта механически цех а. ХIанз, дIадахача шера, дикка тIеххоачашдир цеха коллективо шоаш тIанийца хинна социалистически декхараш. Укх кердача шера хьалхарча деношка, цIаккха ца хиннача тайпара хьинар а айдаь къахьегаш ба цеха болхлой. Белгалбаьнна дикагIа къахьега болабеннаб укхаза шлифовщицаш Евлоева Тамара, Костоева Фатима, токараш - автоматчикаш Колоев Iаддал-ВоахIап Гизатуллин Рафик, иштта кхыбараш. Уж ба хIанз укх сахьате шоай коллективе хьалхале лелаераш.

Iалаьмате дика дIадоладаьд керда шу Цуров Батарбика кулгалдеча литейно-прессови цеха коллективо а. Вешта, цу цеха къахьегамхоша-м дика чакхдаьккхар дIадаха шу а. Дале а, укх шера къаьстта дикагIа къахьега лаьрхIад цар. Шеко яц пар лерхIар толамца кхоачашхургхиларах.

Кхы а дукха я заводе уж санна шоай декхарех дика лоархIаеш йола эIамига а йоккха а тайп-тайпара коллективаш. ДIадахача, духхьал цу цхьан шера, ди тIехьа дукхагIа хувцамаш хулаш, Iалальмате йоккхий эргалонаш хилар цу предприяте. Цхьабакъда, укх шера цига хилийта лаьрхIа эргалонаш соахкарчул дукха а дукхагIа я.

М. МУТАЛИЕВ,
тха соб. корр.

СОВЕТАШИ ВАХАРИ

ИСПОЛКОМИЙ БЕХКТОКХАМ

Геттара боккхача лоархIаме да тIеххьарча массехк шера вай ерригача обществан вахаре хинна хувцамаш. Цу хувцамашна эргалонаш енай вай социалистически паччахьалкхен лоаттаме, хIара советски сага вахаре, уйлашца. Вай парте ерригача обществе перестройка дIайола ябчул тIехьагIа кхо шуи ах шуи даьннад. Цу лоацача ханачухь дерригa вахар демократе ларда тIа даккхара гIулакха, къахьегама адамий материальни хьал-таро тоаяра гIулакха, вахаре нийслуш хинна общества законаш телхаделга хоадам боллаш дIадаккхара гIулакха хинна дола хувцамаш массанахьа къаьгга гуш да. Вай парте ма могга дIахо а хьош да КПСС XXVII-ча съезда а Ерригсоюзни XIX-ча парткоференце а соцамашца белгалдаьха дола декхараш кхоачашделга. Цудухьа да вай ерригача обществе экономически, социальни, духовни переустройство елга политически реформа ярца тIачIоагIделга.

Вай Сийлахь боккхача мехка политически биографе йоккхий эргалонаш яра тIеххьарча лоацача хана, ший болх дIабихьача КПСС Центральни Комитета Пленумо а, аргIана йоацача СССР Лакхехьарча Совета шийтталагIча сессе а кхы а чIоагIа таронаш белгалъяьхар XIX Ерригсоюзни партийни конференце обществана хьалхашка оттадаь декхараш сихагIа кхоачашдара. Цунца дувзаденна да советски ерригача обществана дIахо а демократизаци еш дола, социалистически правови пачхьалкхе елга чIоагIдеш дола законаш тIанийца хилар.

ТIанийцача пачхьалкхен кердача законаша кхы цIаькха а бакъду, берригача мехка а санна, моттигашкара Iаьдал къахьегама адамий хоадам боллаш кара додаш хилар а, цудухьа моттигашкарча Iаьдала керттера декхараш хадданза бахархой хьашташ Iалашдарца дувзаденна хургхилар а. Цудухьа кердача законаша чIоагIдеш ма хиллара, дIахьоргдолаш да моттигашкарча Iаьдала органий материально-финансови база хадданза шеръелга, шоаш хержача моттигашкара деррига доал цар карадохийталга.

Из ишта хилийтара берригача мехка шерра дIахьоргдолаш да хоржамий система хувцалга. Цо таро хулийтаргья моттигашкарча советашка хоржаш бола депутаташ харжархой шоай лоIамах харжа, моттигашкарча Советий деррига доал цар кара дахийта.

Мехкара деррига Iаьдал халкъа кара дахийтар Iалашдаро таро хулийтаргья къахьегамхой хьашташ хадданза а, дизза а кхоачашделга Iалашде, бахархой социальни хьашташ Iалашделга эггара бехктокхамера декхар хилар кхы цIаькха а Iаьдала органашта хьалхадаккха, царна шоай бехктокхам дикагIа бовзийта.

Боккха бехктокхам ба хIара советски сага вахара а балха а хьашташ Iалашдара моттигерча Iаьдала органашта хьалхашка латтар. Из бувзаенна ба хIара саг цIагIа эшаш мел долчунца Iалашварца, балха гIулакха хIара сахьата, хIара денна цо дIадехаш дар хадданза цуна лоаттадарца, цун вахар ерригача общества вахарца цхьаккха юкъарчал доацаш дувзаденна хилар кхета а деш, цун хьашташ хадданза Iалашдарца. Цу гIулакха эггара лакхарча дикалца болх беш, шоай декхараш кхоачашдеш хила еза коммунальни боахама бытовой гIулакхаш дара, могашал лорaяра органаш, транспорт, бувзам, мах бара заведенеш, иштта отделий хьашташ кхоачашдарца ювзаенна йола кхы учреждениеш.

Вай лакхе белгалдаьхача гIулакхех а моттигерча Iаьдала царех болча бехктокхамах а оалаш хилча, укхаза белгалдаханза даргдац Нохч-ГIалгIайчен республика столице Грозне цу хьакъехьа дола дукха кхоачамбоацараш.

Ховш ма хиллара, фусама паргIата хилар, из салоIаме хилар, цун чурча цIенонца, дIанийсъяь хиларца, боаггIаш бола лостам хиларца дувзаденна да. КIезигах лостам эшац вай дахаш долча городе а, вешта аьлча вай столице Грозне. Бакъда, цхьаннена къайле йолаш дац укхаза цхьаккха тайпара лостам ца хилар, города дукхагIа йолча районашка порядок ца хилар. Вай укхаза белгалйоахаргьяц цу кхоачамбоацарашта бехке йола организацеш, учреждениеш, предприятеш, хIана аьлча уж дика йовзаш я горсовета исполкома а городерча ерригача районий исполкомий а кулгалхошта. ТIаккха, ховш ма хиллара, кхоачамбоацарашта бехке болчаргара жоп хьадеха дезараш уж ма бий.

МалагIа кхоачамбоацараш да вай дувцараш? Ховш ма хиллара, укх шера ахка долалуш а из юкъе кхоачаш а шоашка гIолла фусамашка хий а газ а чуйоагIаш йола турбаш хувца аьнна городерча дукхача улицашка сангараш яьхар. Цхьаккха духьала вацар ду гIулакха, кхыметтел берригаш раьза бар, ховш ма дий нах бахача фусамашка, предприятешка цIи а, хий а эшаш хилар. Бакъда, ахка а чакхдаьлар, гуйре а дIаяьлар, Iа а юкъе кхаьчар, бакъда дукххача улицашка яьха сангараш лаьтта тIа а хьекха, асфальтаца дIа ца къовлаш йитар.

Бахархошта эггара новкъагIа йола цхьа духьале а хинна дIаэттар из гIулакх. Ховш ма хиллара, бахача фусамашкара ара-чу бовланза балац нах. Балха аха, балхара чуаха, дукххача гIулакхашта чу-ара аха, берий школашка аха деза, бакъда вай ювцаш йола сангараш яьхача улицашка бахаш бола нах йоккха хало хьегаш ба. Шоай доалахьа йолча а е кхыча а машинашца укхаза фусамашта тIаухалга-м дувца эшаш а дацар, гIаш ший фусаме чувоагIалга а йоккхача халон гIулакх да, къаьстта йоачан йолча хана, хIана аьлча хотто йоккхача халонга кхоачаву. ТIаккха ховш ма дий, гурахь - Iай-бIаьсти Грозне хадданза тIунал йолаш хилар. Хетадала тарлу, уж турбаш хувцача хана сангараш дIа ца къувлаш иштта дукха юталга балха планаца лаьрхIа хиннад-хьогI аьнна. Майрра ала мегаргда из ишта ца хилар а, е ишта хила йиш ца хилар а. Духьал балхаш кхоачашдеш хиннача коллективай кулгалхоша шоашкара бехктокхам ца кхетабар мара, Грозне горсовето а райсоветаша а шоаш бехктокхаме ца озарг хиларах тешаш хилар мара кхы хIама из ца хилар.

Город яле а, юрт яле а — ваха моттиг хоза хиларо сага тоам бу, эстетически салаIом бу. Бакъда, из хоза хулга ше-шегIа хьахулаш хIама дац, из адамаша шоаш, моттигерча Iаьдала органаша хадданза хьаде дезаш хIама да. Вахача моттига хозало, цун коммунальни а бытовой а гIулакх делга доаггIача хьисапе хиларо, сага салоIам бань ца Iеш, иштта Iалашлу цун вахара эшаш мел дар боаггIача боараме хулга а. Ховш да сага ший хьашташ Iалашделга общественни хьашташ ца эйхе дувзаденна хилар. Сага ший а общественни а хьашташта юкъера бувзам мелбу, хийра боаккх вахача моттигера коммунальни гIулакхаш вIаштIехьа ца хиларо. Из иштта хилар бакъду Грознерча общественни транспорто беш бола болх вIаштIехьа ца хиларо.

Хьаэцар вай трамвай. Городерча бахархой дIа-хьа бахара хьашташ Iалашдара гIулакха йоккха моттиг дIалоац трамвайс. Къахьегамхой ший ханнахьа балха гIолга, балхара чубоагIалга дувзаденна да трамваяца, кхы эзараш болча бахархой гIулакхаш хул йохкар-эцар е баха безаш, кхы дукххача тайп-тайпарча гIулакхашта баха безаш. Цудухьа ях вай итташ эзараш болча городерча бахархой ден-деннара хьашташ кхоачашделга трамвайца дувзаденна хиларах. Бакъда, новкъа дале а вай укхаза белгалданкханза далац каст-каста дукххача городерча бахархой хьашташ кхоачаш ца хулаш дусаш хилар.

Вай укхаза дувцар дац трамвая движене график увттаелга нийса хилар е ца хилар, бакъда тешал де хала да городе лелаш йола трамваяш кIезига е дукха ца совцаш цхьа ди доагIаш хилара. Бахьанаш тайп - тайпара хул: вагон наькъа тIара яьле, трамвай автомашинаца вIашагIкхийте, ток йоацаш, бакъда, фу башха да из, трамваяш лелай ца хилар бахьан долаш эзараш, итташ эзараш пассажираш шоай наькъах бовла безаш хилча.

Цхьаннена къайле йолаш дац вахача моттига хозал а сага эздел, хоза гIулакхаш а юкъе хадаргбоаца бувзам болаш хилар. Оалаш да, ди дIадолалуш сага хезача дешо Iурра хьалкхийттача сийрдача малхо санна тоам беш хул, аьле. Из кхетаде дезар, хетаргахьа, вай городе троллейбусашка, автобусашка билеташ дохкара керда порядок оттаяьраша. Цу гIулакха кхоачамбоацарех из дIадолалаьча хьалхарча деношка денз дукха дийцад республикански газеташ тIа кепадийттача, радиоца, телевиденеца дIакхайкадаьча итташ, бIаьш долча городе бахархой письмоша. Вай дувцар да троллейбуса, автобуса хьалхара цхьа ниI мара хьа а ца еллаш пассажирий билеташка хьеж яхаш наха хьувзамаш делга, расписанешца йоагIачул тIех транспорт сецаелга. Цу гIулакха нах леткъа дукха ха яле а, из дIадаккха а гIулакха йоагIаш йола порядок оттае а кара дарий лергех кхеташ яц эзараш болча бахархой раьза ца хилара оаз.

Вахача моттига хозал адамашта деш долча гIулакхашца юкъарчал доацаш ювзаенна хилар бакъдар духьа кхы цхьаькха а масал доаладергда вай укхаза. Вай дувцар да адамий могашал лораелга доккха маIан долаш гIулакх хилар. Бакъда, могашал лорача ситемагIа йолча цхьацца йолча учреждений гIулакхашка хьежача из башха гIулакх цхьаккха йоакхо ца еш дIатесса дитад аьнна хеталу.

Хьаэцар вай «Скорая помощь» станце № 1 йола больница. Цхьаккха шеко йолаш дац укхаза лакхара говзал йолаш, адамашта долча дарбана новкъостал дира шоай говзал а низ а ца кхобеш къахьегаш итташ лораш, къаьстта хирургаш, юкъера говзал йола медицински болхлой хилар. Бакъда ювцача медицински учреждене балха эггара чIоагIагIа повкъарле еш да материальни кхоачам ца хилар, палаташ бIеха а готта а хилар. Цо эшачарна доаггIаш дола новкъостал де низ дIакхачийтац больница коллектива. Цу тайпара хьал долаш йола медицински учреждениеш из цхьа больница хинна Iац вай республике.

Кхы цхьаькха а дар тIеххьара белгалдаккха ловш. Ховш да бувзама органий болх вIаштIехьа хиларо цхьацца болча бахархой хьашташ Iалашдаь ца Iеш, ерригача учреждений, организаций, предприятий хьашташ а Iалашдеш хилар. Бакъда, аьлча харц хургдац республика бувзама производственно - технически управлене балхацарча кхоачамбоацарашта миссел дукха нах цхьаккха кхыча организацей балха ца лийткъалга. Грознера эзараш бахархой леткъ яздеш дола газеташ, журналаш ханнахьа хьа ца кхахьара, телефоний балхацарча кхоачамбоацарашта, почта тIехьа юсаш хилара, кхы дукххача кхоачамбоацарашта. Хеталу, уж кхоачамбоацараш хоадам боллаш дIадахара моттигерча советий органаша беррига шоай низ оарцагIбаккха безар аьнна.

Ховш ма хиллара вай ерригача общество перестройка елга дIахьош да демократи шерьярца, гласностах пайда эцалга вахара шерра юкъе доаладарца. Цу наькъаца дIадахьа деза вай республика экономически а, духовни а вахарца хувцамаш делга а. Цо таро хулийтаргья вай городера а республика ерригача районий моттигера а Iаьдала органаш къахьегамхой хьашташ кхоачашделга сихдара оарцагIъяха. Иштта хьахулаш да вахача городах ший хьамсара фусам хетарга кхоачашделга а.

Ахьмад ВЕДЗИЖЕВ.

ПЕРЕСТРОЙКАНА ЭША САГ

41-48 ЧИА номер йолча таксечу, вIалла даьгIадий шо? Цу таксе водитель вола Торшхоев Хьамид вайзачунна хов, мел эхь, эздел, сий долаш саг ва из. Ше волча цо болх беш, цкъа цунна пассажир леткъа моттиг хиннаяц. ХIаьта, баркал дуккхаза хезад цунна.

ЗIамига волча хана вIалла дага дацар Хьамида, ше таксист хургва, аьнна. Массадолча берашта санна гаьнара мехкаш, кIоарга фордаш, кIай кемаш гора цунна гIанахьа. КхувшвоагIаш а, моряк мара ше хургвац, аьнна чIоагIо йир цо.

1973 шера эскаре гIулакх даь ваьлча Владивостоке мореходни училище леша эттар из. Цу шера «Урал-лес» яхача кема тIа матросалла балха а вахар.

Вай дунен дуккхача миIингашка хулга нийсделар Хьамида. Канаде, Японе, Гонконге, Египте, Кубе, кхы а массехк пачхьалкхене рейсаш йир цо «Урал-лес» тIа а пул тIехьагIа «Ленинград» яхача кема тIа а.

«Хоза ха яр из — йоах Хьамида — со форда тIа лийнна ха. Кхыча къамий вахар а хьал а дукха бIаргадайра сона. Вай дунен тIа тамашийна, хоза моттигаш кIезига яц. Цхьабакъда, се ваьча мехках чIоагIа сагото йора аз, ха яха бола да а нана а дагабоахкар». Цудухьа 1976 шера Грозне цIавера Торшхоев Хьамид.

Таксомоторни парке балха отташ ше укхаза дукха Iергва, аьнна хетацар цунна. Цхьа — ши шу а даьккха, ше хиннача юхавахарга догдоахар Хьамида. Амма, цхьа ха яьлча хувцаделар цун дегчурдар. Хайра цунна ший керда професси йоацаш ше лелалургвоацалга, сов из езаянна. Таксопаркерча болхлоша а дика хьатIанийцар массе хана гIулакхаца вола зIамсаг.

«Хьона хьай болх дукха безара бахьан фуд?» хаьттача Хьамидас аьлар: «Сона сай болх безара дукха бахьанаш да. Эггара керттера да се наха эшаш волга хар. Сакъердаме хет сона тайп-тайпара нах бовзар а царга йистхилар а».

Белгала хилар Торшхоев Хьамида 1981 шу. Цу шера коллективерча коммунисташа парте дIанийцар из. Коммунист волаш дукха общественни болх лелабу цо: агитатор а, ГАИ штате воапа инспектор а, пенгазета редколлеге член а ва из.

Коллективе чIоагIа раьза ба Хьамида. Ханна воккха веце а, йоккха авторитет я цунна ший новкъосташта юкъе. Таксопаркерча парторга Демченко Сергей Николаевича цунах лаьца аьлар: «Торшхоев Хьамид тхо долча балха вола шийтта шу да. Цунах доаллаш гIалат е харц хIама дайнадац тхона из укхаза балха мел ва. Ший балха тIера ва. Из бехке волаш авари а хиннаяц. Нускал санна бокча, лораеш лелаю цо ший машина. Социалистически декхараш кхоачашдеш 105 процент план еш, хьаьнала къахьегаш саг ва из».

ДIадахача шера геттара бехктокхаме гIулакх тIадиллад цунна коллективерча болхлоша, депутаталла а оттаваь. Ший харжархой балашта сагота вола, вIалла сатем боаца депутат хилар Торшхоев Хьамидах.

Ионисиани улицагIа ше цхьаь яхаш йоккха саг я. Дукха ха яр цун квартире канализаци телха. Ший хур дича а из тоаяйта магацар цунна. Из хайча Хьамидас тохавенна, домоуправленеца дийца, кIира далалехьа вIаштIехьдаьккхар из гIулакх. Маяковске улицагIарча № 84 йолча цIагIа отоплени во я, яхаш леткъар нах. Из хьал а депутат хьежача сиха хувцаделар. Дукха дувца йиш яр Торшхоев Хьамида депутатски балхах лаьца. Наха новкъа дола хIама теркал ца деш цкъаь цкъа дитадац цо.

Къаьстта теркам тIабохийт депутата тIема ветераний, инвалидий хьала. Каст-каста уж болча, фу эш хьажа, вода из. Цун участке бах. тIем тIа хинна ПоповгIар мар-сесаг. Шоай квартире хьадоагIа дIайха хий бIеха хул, аьнна леткъар уж. Ше ваьллар Хьамид цун фу бахьан да хар духьа турбашка хьежаш. Аьхки ремонт еча хана цхьан «пхьара» дIайха хий доагIа турба отопленех дIатессандаь из хиналга хайра цунна. ЖКА а ваха, цар кхо-динъ ди далалехьа цига ремонт ергйолаш дийцад Хьамида. «Тха депутата из гIулакх шийна хьатIанийцача, шеко яц тха цо из вIаштIехьдаккхар», — йоах Попов Василий Дмитриевича. Дукха бий-хьогI вай депутаташ, харжархой иштта теша мегаргболаш?

Ший общественни балхах дувцаш Торшхоев Хьамида аьлар: «Атта дац депутата ший бехктокхаме гIулакх леладе. Дукха доалл вай вахарах харц, во хIамаш. Уж харцонаш дIаяхара оарцагIвалара эггара хьалха декхарийла вар депутат ва. ХIаьта, цкъазза ткъа ай болх дика лелабе вIаштIехьдалац тха, хIана аьлча, бокъонаш дукха яц депутатий. Нийса дий из, — халкъо хержа, викал моллагIа гIулакх а нийца цхьаволча чиновникана тIавахача цунгара сагIа деха вена саг санна из лела везалга? ХIанз вай пачхьалкхен Конституце тIа де лаьрхIача хувцамаша а депутаташ харжарах керда арадаргдолча закона а из хьал тоадергдолаш да».

Торшхоев Хьамида хIара ди гIулакхех дизза хул. ХIаьта, ший хобби лелае ха а корайоагIа пунна. «Дошо ши кулг долаш ва» — оал цунах доттагIаша. Ше балхара а общественни гIулакхах а мукъаваьлча дахчан тIа суртaш дехкаш а ширача замагIа леладаьча герза моделеш еш а ва из.

Вай пачхьалкхене еча перестройкана эшаш ба сатем боаца, хьинар дола нах. Царех ва Ленински районни совета халкъа депутат Торшхоев Хьамид.

М. ЧАХКИЕВ.

Малгобекски бурув тохара балхий управлене вайза ца Iеш, ерригача республике а дика вовзаш саг ва производственни Iалашо яра базе слесаралла болх беш вола Дзейтов Мухьмад. Цу балха тIа ше вахалехьа дуккхача шерашка къахьийгад цо буровой установка тIа, бурувдеттар а волаш. Мичча хана кийча ва из уллув воаллачоа новкъостал дара оарцагIвала.

Мухьмада уж дика оамалаш коллективе а цунца гIулакх тоссаденнача наха а яйза тоьал дукха ха я. Дуккхача шерашка управлене парткома членалла хержаш ва хьинар дола коммунист, хIаьта берригача малгобекчанаша доккха тешал а деш, массехказза хержав из халкъа депутатий Малгобекски горсовета депутаталла. Хов дацарна шоай наказаш цо дарим а дизза кхоачашделга, шоай хьаштий бахьан моллагIча хьакимца къовсавала кийча волга. Дукххача дикача гIулакхашца баькъдаьд М. Дзейтова наьха тешал, духьал цун хьинарца, низаца, ше кулгалхошта хьалхашка оттадаь дош кхоачашделга тIагIертта цо чакхдаккхарца тоабаьб городерча Ленина улицагIара никъ, цхьаболча бахархой вахара хьалаш кхыдола гIулакхаш а даьд.

Дзейтов Мухьмада деррига дика гIулакхаш белгалдоахаш Малгобекски района коммунисташа шоай викалалла хержавар из XX-ча областной партийни конференце.

Беза мах баьб хьинар долча къахьегамхочун гIулакхий, карагIдийннарий. Цунна еннай Къахьегама ЦIеча Байракха орден, «За трудовую доблесть» яха медаль, кхыдола совгIаташ.

СУРТА ТIА: М. ДЗЕЙТОВ.

Р. АУШЕВА сурт.

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

Тахан—Кампуче Къаман Республика хьахинна Ди

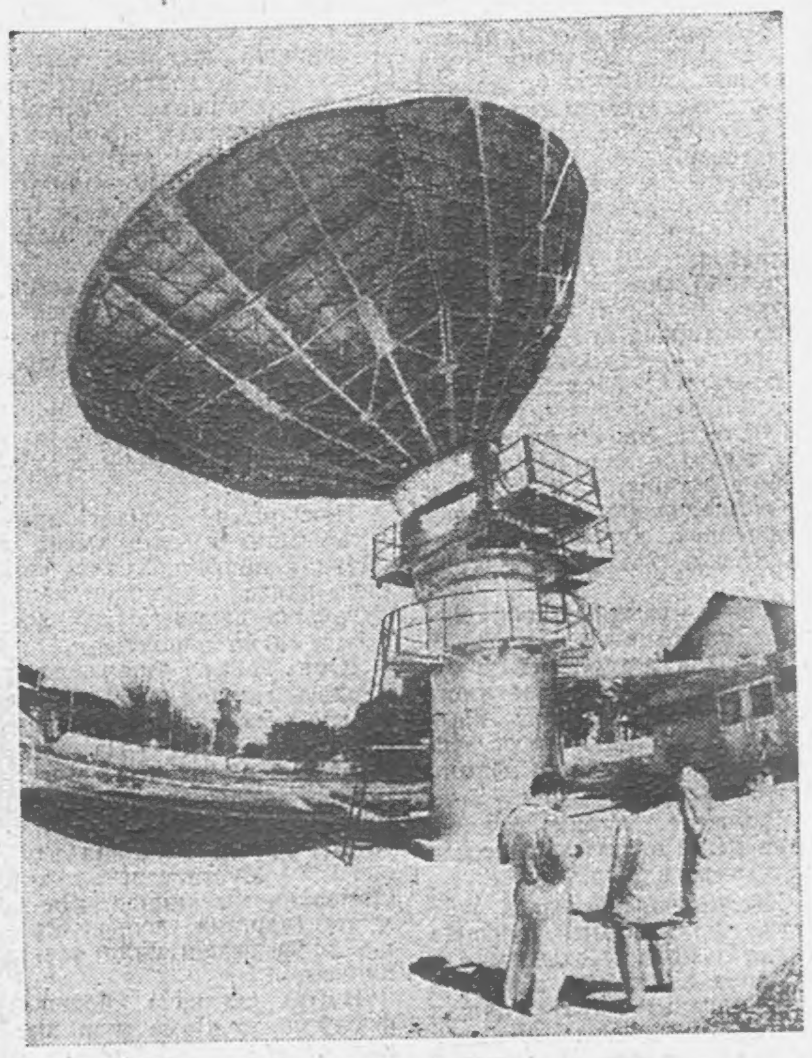

Тахан итт шу доал полпотовски режима Iаьдалах Кампучи мукъаяьккхан Кампуче Халкъа Республика хьаяьи. Цу юкъа шоайла айхха бувзамаш лоаттаду вай шин мехко, вIаши экономически, культурни, социальни, политически даькъера гIулакхаш а леладеш. Массе оагIорахьара тешшаме а корта мукъа а партнераш а хинна дIаэттаб вай ши мохк.

Тахан бIаьш советникаш, специалисташ ба республика гIо деш цига къахьегаш, экономика чIоагIъе, предприятеш, электростанцеш, дешара заведенеш, кхыйола лоархIаме гIишлоши объекташи хьалъе кампучийцашта гIо деш.

Менонг яха хий — мехка керттера хин артери я. Цу тIа гIолла мехка хьачукхухь СССР-ра, Вьетнамера, дунен кхыча мехкашкара эзараш тоннаш мовхьаш.

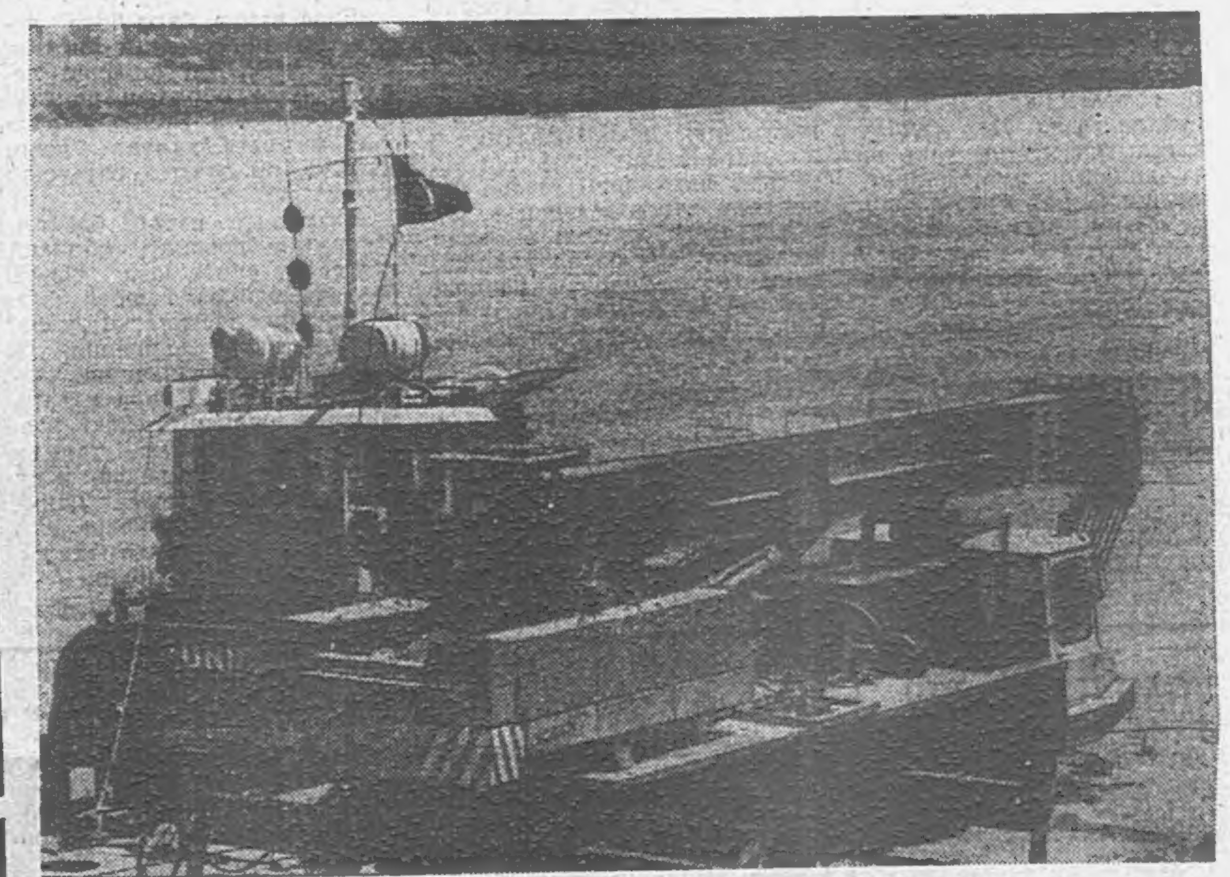

СУРТАШ ТIА: 1) Советски специалистий гIонца Кампуче столице хьалъяьча «Интеркосмоса» гаьнарча космически бувзама центра керттера антенна: 2) Советски Союзера хьаяйта «Январец» яха автокран.

О. СИЗОВА сурташ. (ТАСС).

ДУНЕ ЦХЬАН КIИРАГIА

МАШАР БЕЗА ИНИЦИАТИВАШ ХЬАЛЛАЦАР

КАБУЛ, 3 январь. (ТАСС). Джалалабаде, Нангархар провинце административни центре, эзараш болча бахача наха хьаллоац сихагIа къаман барт бара тIаерзаяь афгански правительства машар беза инициативаш. Цига дукха нах вIашагIкхеташ хиннача митинге интеллигенце, духовенства викалаша, ахархоша, болхлоша аьлар, республика герзашцарча низаша цхьан оагIорахьара тIом соцабар мехка хIанзарча кулгалхоша конфронтаци соцаеча, Афганистане массане тIаэцаргбола машари кхерамзлен оттаеча боаккха конструктивни гIа ба. Общественноста собранеши митингаши хилар иштта Саманган, Лагман, Фарьяб, Кабул яхача провинцешка, кхыча цхьайолча моттигашка.

Афгански эскара доакъошеи подразделенешеи цхьан оагIорахьара тIом сацийта боллаше а, «Афганистана Исламски парти» яхача группировкас деш дола дов соцаш дац. ДIадахача оршотдийнахьа Кандагара, Гардеза, Хоста, Джалалабада пригородашта ракеташи йоккхий топаши чуйийттар.

Чурча гIулакхий органий сотрудникашта Кабуле корадир герзи герза кхоачамаши. Цига яр 84 снаряд, 300-нел совгIа топ, гранаташ, эзараш патронаш.

Цхьайолча районашка оппозиционни группаш вIашдухьала айттар. Укх тIеххьарча шин дийнахьа Кабул, Герат, Пильменд, Кунар, Баглан, Лагман, Забуль яхача провинцешка. цIий Iо а дохийташ, довнаш хилар. МоастагIал лоаттадеча оагIонашкара вийна а чов хинна а 100 совгIа саг хилар.

170-гIа йола нота яхьийтар Афганистана МИД-а Кабулерча ООН зембоахарий комиссеа. Документа тIа я Пакистано женевски соглашенеш толхаяь кхы а керда моттигаш.

АПАРТЕИДА ГIУЛАКХ ДЕШ

РИМ, 3 январь. (ТАСС). Ах миллион гаргга бола европейцаш Къулбехьерча Африка эскаре гIулакх деш ба. Царна юкъе 198 эзарнел совгIа португальцаш, 150 эзар гаргга англичанаш, 32 эзар ФРГ гражданаш, хIаьта иштта эзараш грекаш, итальянцаш, французаш, бельгийцаш, голландцаш, ирландцаш ба. ЮАР эскаре гIулакх деш вола хIара кхоалагIвар, расистски пачхьалкхен паспорт долаш вале а, ма дарра аьлча ЕЭС членаш долча цхьан мехка гражданин ва. Уж даннеш йсалаю «Панорама» яхача итальянски журнала, «ЮАР: апартеида гIулакх деш ба наемникаш», яхача ший статья тIа.

Шолха гражданство йола нах гIулакх деш ба Преторе герзашцарча низий дерригача доакъошка, язду журнала. Уж бIаргаго йиш я регулярни эскаре а, е вешта аьлча, шоай лоIаме гIулакх де бахарашта юкъе, керттерча даькъе резервистех латтача граждански гварде а, коммандосе а — полицеца цхьана «порядок» оттае а «терроризм IотоIае а» лаьрхIа йолча военизированни подразделенешка. Духхьалара дакъа лоац цар законагIа доацаш Намибена оккупаци еча, лоалахарча мехкашкарча хьала дестабилизаци еча, Анголаней Мозамбиканей цIий Iомехкаду чухьелхараш деча, хIаьта иштта африкански дукхаIдолча даькъа выступленеш юхатохачеи ЮАР чухьа дискриминационни законаш кагдохка гIертачеи.

Хьалха а санна шин тайпара маIан дола позици дIалувц Малхбузен Европас Преторе режима хьакъехьа, белгалдоах «Панорамас». Масала, Великобритане общинай палатана 1983 шера а тIехь ховш хиннад Преторе регулярни эскаре гIулакх деш английски салтийи эпсараши болга, цунца цхьана британски эскара шоай долаш дола чин а дусаш.

КОГ-ГIОРТОЛГА — РЕПРЕССЕШ

ДУБЛИН, 3 январь. (ТАСС). Белфаста цхьан католически квартале бахаш бола Доннеле дезал керда 1989 шу хьатIакхоачаш лоалахешка Iеш бар. ЦIей хилалехьа массехк ди хьалха дохадаьдар цар цIа герз лехаш чухьийлхача британски салташа. «31 сахьата хинна чухьожам чакхбаьнначул тIехьагIа кухни хиннача моттиге кIоаг бар 4 метр шереи 1,5 метр кIоаргеи болаш, — дувц Доннели Джeнета. — Плиташ, яьш, йоалгIош а кхыйола поартал а улица тIа дIаракхайсаяр. ЦIагIа йисацар улгаш дийна долаш цхьа моттиг, мебель ерригa а йохаяьяр».

Доннеле цIагIа корадинзар герз. Дацар из чухьаьжача Белфаста католически районий дуккхача кхыча цIеношка а. Ваха йиш йоацача хьале 2 эзар гаргга дезалаш а буташ, британски «кхерамзлен низашта» кораяьр ерригa а 13 топ мара яцар. ВIалла шек а хиланзар уж «операци» чакхъяккхарах хьахинначуннеи чухьожача хана шоаш наха даьча зенней юкъера юкъ йоккха хилара. «Цу тайпара рейдаш сага эскарен полицен арсеналера техка даьнна герз да, хIаьта из дIадаккхара вIалла уйла е дага а дац тхо», — аьлар бахархой духьален лоткъамашта жоп луш ольстерски королевски полице викала.

КРЕДИТОРАШ ТIАТЕIАШ БА

ЛАГОС, 3 январь. (ТАСС). Нигере правительствас дIакхайкадаьд бензинах боаккха мах 42,8 процент тIатоха лаьрхIа ше йолга. Наьха шоай доалахьарча транспорта санна, иштта из доагIаш да пачхьалкхен доалахьа йолчоа а. Цу юкъера баьхаб коммерчески оалаш йола таксеш, автобусаши грузовикаши доалахьа яраш, цар бокъо я йоаггIаш йола регистраци а яь патент ийцачул тIехьагIа маьхах пассажираш дIа-са кхувла, хIаьта иштта мотоциклисташ а.

Мехкдаьтта продукташта долча маьхашта пачхьалкхен субсидировани яр дIадоаккхилга — из да малхбузен кредитораша дуккхача хана денз НигерегIара дIадехарех цаI. Соахка апрель бетта правительство лоадама боаца мах тIатехабар мехкдаьтта продукташта, цул тIехьагIа бензина литрах доаккхаш дар алсамдаьлар 39-ра 42 косога кхаччалца.

Вахара боарам тIа-тIа лаьгIлуш латтача хьалашка е а йоагIаш сагото ю нигерийцаша цу тайпарча моттигашка маьхаш лакхдалара хулача. «цепной реакцех».

ХIаьта хIанз укх сахьате Нигере правительствос лаьрхIад маьхаш дифференцированно айде, цу наькъаца бIаргча хьанийцача мехка хургйола негативни тIехьаленаш ма могга кIезигагIа хила мег, аьнна сатувсаш. Республика президента Бабангида Ибрагима укх деношка аьнна ма хиллара, цо таро лургья структурни корректировка яра программана финансировани яра дукъ обществе ма хулла цхьатарра гIа дIа-са декъа. Iаьдалий керда гIулакх бе-бе тIанийцар мехка тайп-тайпарча районашка. Ойо штате арадувлача «Найджириан трибюн» яхача газето хоам баь ма хиллара, таксештеи кхыча транспортни средстваштеи моттигерча доалдераша 50—100 процент тIатехай тарифаш, къаьнарча маьхех доагор кийде моттиг яц шоай, аьнна бахьан а даькха.

Нохч-гIалгIай музыка истори

Иллешка, ашарашка ладийгIача довз халкъа вахар, цу халкъо яь уйлаш. Къаьстта халкъо ше кхеллача лирически иллеша а ашараша а къаьгта дувц вайнаьха гIулакх, цар сенах сакъердалу а сантоду а, цар паччахьа замалахьа лайнар а, советий Iаьдал тIаденачул тIехьагIа царга кхаьча дика а.

Нохч-ГIалгIай халкъа ээди дог, цун денал дувцаш, боккхача безамца Даймехка сий лорадеш, сил дукхагIа паргIато езаш, моастагIашца лира къовсам лоаттабеш хинна кIантийн мехкарийн хестабеш я вайнаьха лирика. Шийна тIа хало кхаьчача, моастагIчох вала моттиг а йоацаш висача, воха а ца вохаш къонахчала илли а аьнна, турпале вежар чIоагIа лоархI халкъо. Сийлахь воккхача эрсий яздархочунна Л. Н. Толстойна а хозахийттад ший хана цу тайпара турпалхо вувцаш дола нохчий «ГихтIарча Хьамзата илли».

ФуралIала мехкараша шешийна вехаш къувсаш хиннав ГехтIара Хьамзат. «Вайна цIераш ва етташ, вайцига хьувзаш ба шоана, кIантий, эхь дайна моастагIий,

Бохоргба вай, кIантий; сий
доаца моастагIий!

Цу тайпара турпала уйлаш гойташ дола иллеш къаьстта деза хиннад вайнаьха. Ширача замалахьа а балано готдаьча халкъа иллиалархоща шоай къонахий дог гIоздоаккхаш илли оалаш хиннад.

Кхалнаьха дукхагIа йолча ашарий мукъамо йовзийт паччахьа хана лайна хало.

Революци хилалехьарча Iазаперча замалахьа, кхелла халкъа иллеш а, ашараш а мукъам саготтаме, гIийла бале а, паргIатонах а диках а дог дуллаш дац. Цар сий ду къахьегамхочун, уж теш из ираз долаш хургхиларах, «Тхо» аьнна нах къеста а ца беш, «Вай» яхача дешаца къахьегамхошца цхьа барт чIоагIбеш да Нохч-ГIалгIай халкъа иллеш.

Паччахьа Iаьдало са малха ца доалийташ. шоаш Iазапе лаьттабале а, нохч-гIалгIай къахьегамхошта лоалуш хиннадац шоаех «лаьш» аьлча. Из аьнна саг ве дорхлуш хиннаб уж, хIана аьлча цхьаннена а корта ца бетташ, шоай сий ээди лоаттадеш, кхыча къамех волча сагаца тарлуш, интернациональни дог-уйла йолча сагах лаьца да вайнаьха иллеш.

Нохч-гIалгIай фольклора тIа шоай художественни башхалонца белгала я лирически ашараш.

Лирически жанр исторически гIаьметта оттадаь художественни куц да, ший тайпара чулоацам а, вахара маIан а долаш. ДIаяхача заман иллеши ашараши вахаре нийслуча гIулакхашка а цар юкъмоттиге а нийсденнар гойташ я

Лирически жанро къоастадаь иллеш а, ашараш а, цар хьеду гIулакхаш а, уйлаш а массайтта тайпара да: турпала иллеш, сакъердаме иллеш, мехкарий ашараш, безама ашараш, ага уллача бера доаха иллеш, къахьегама ашараш, саг йоалайича ловзарга йоаха ашараш, таьзетара белхам. Уж ашараш багагIа тIехьа оалаш дешаш долаш а доацаш а хул. Уж локх шодилгаца а, дахчан пандарца а, зурмаца а, чIондаргаца а, каьхата пандарца а.

Кхыча къамий иллейн ашарийн жанрашка а хьожаш, хIара халкъа произведене маIан, чулоацам, художественность теркаме а эцаш, хIанзалца Iилмо ма яххара, вайнаьха лирика тайпаш кIоаргга техкадац.

Вайнаьха лирике хоалуш йола дег тIара уйлащ йолаш да халкъа иллеш.

Хьалхарча замалахьа вайнаьха фольклорах дукхагIа хинна йола къахьегамах а кхыйола а ашараш хIанз а цхьацанахьа мара хоалуш яц. Саг йоалаьйча ловзарга лийкха ашараш, Советий Iаьдала ханарча наха а дага а йоагIаш гIалгIашта юкъе дIаяланза хиннай.

КIоаргга идейно-художественни маIан долаш я паччахьа Iазапа дукъ токхаш халкъо яь уйлаш, шоай социальни вахар дувцаш а, дезал хьал-ди хьехош а яьхай ашараш. Дега ээдел дувцаш, цунна ца тайнар а хозденнар гойташ я мехкараша, нагийча наха белгалъяьха безама ашараш.

Нохч-гIалгIай халкъа поэзех эггара а ширачарех я къахьегамах лаьца ашараш. Уж хьалхарча сага балхах лаьца хиннай. ХIанз уж наггахь мара корайоагIаш а яц. Цудухьа царна идейно-художественни сурт оттаде хала да.

Къахьегамах дола иллеш балха гIулакхашта ритме дерзадаьд, болх беш вар хоаставеш, къахьега безам болийташ да. Цу тайпара ашараш цхьан оаза ритм хинна а ца Iеш, сага уйлаш, цуи декхараш, чоалхане доацаш, художественни кепех атта кхетадергдолаш я.

Обрядий ашараш, магически маIан а долаш, цхьацца обряд кхоачашъеш, локхаш яраш я. Цудухьа цар маIанах а чулоацамах а кхетаргволаш тахка еза уж. Тайп-тайпарча обрядий маIан тахкаро гIо дергда обряда ашарий маIан довзийта.

Масала, ялат хьувкъийта, дезала беркат совдалийта, доагIа делхийта еча магически обрядах дола илли дуIа дара хьисапе доаккхаш да. Хьалха баьхача наха, шоай обрядегIа доагIаш дар га а гойташ, дувцар нийсса дIакхетадайтар.

Нохчаштеи гIалгIаштеи юкъе хIанз кIезига хозаш я обрядий ашараш. Хьалха хиннача наьха обрядаш хIанз дукхагIча даькъе берий ловзараш санна нийслуш я.

Юрта йокъал эттача цхьан кIаьнка тиша гали тIа а кхелле юхь къайла йоаккхаргйолаш, цу тIа йоархIаш тIа а кхехке мустагударг арайоккхаш хиннай. Коашкара коашка а ухаш догIа дехаш хиннад бераша. Мустагударга хий тIамоахкадеш хиннад, хIаьта мустагударгаца долча бераша догIа дехаш илли оалаш хиннад.

Иштта даьхкача берашта фусай-нанас хIама луш хиннай.

Диза вахар, барт бола дезал, марам сесаган юкъера безам хестабеш ашараш лекхаш йола обрядаш хиннай. Из деррига а вайнаьха къахьегама сага хилча ловш хиннар, цо даим а сатувсаш хиннар да.

Ахархочун вахар, боахам, гIулакхаш довзийт обрядий поэзе, цу сурто ювц хIаьта баьхача вайнаьха шоай хинна материалистически уйла, къахьегамхой дуненца, общественни гIуланкхашца хинна юкъмоттиг. Цунца цхьана обрядий ашарашта тIехь хоалу Iазапе даьллача халкъа художественни уйла лакха ца хилар, динах тешача наьха уйла Iалама низткъалча гIулакхашца ширача замалахьа къовса ца могаш хилар.

Из иштта дале а шеко йоаццаш цхьа хIама да: вайнаьха обрядий поэзи дн хьалха баьккха, хоастам беш, из дездеш ца хилар. Даим а вахар, сакъердам, ловзар дезаш а цар сий деш а хиннад нохч-гIалгIай халкъ.

Халкъо паччахьа замалахьа цхьаккха а бокъо йоацаш хьийга бала художественни хьисапе гойташ да вайнаьха иллеш.

«ГIайгIа мел йолчо
вай гIайгIа елхайича,
Елхо гIайгIа яр вайга
сийна буц йокъаяллал.
Бала мел болчо вай
бала белхабича,
Белхо бала бар вайга
дода хий лаккъал...»

Массаза а маьрша вахар дукха дезаш хиннаб вайнаьха къахьегамхой, кийча хиннаб шоай паргIато, шоай сий, шоай Даймохк лорабеш лира къовсам лоаттабе.

Нохч-гIалгIай лирически иллеша хадданза хеставу паччахьа лай хинна, кIал ца вусаш, ший дай сийлахьа цIи ца йожийташ, къовсаме ваьнна турпалхо. Цун вахара никъ аттачарех хиннабац: вижар тIош тIа долаш, гIаттар ца моттача хана хулаш...

Октябрьски революци хиллалца нохч-гIалгIай халкъо, Россе кхыча кагийча къамаша а санна, хьегаш ши Iазап дар: эггара хьалха, паччахьа колонизатораша дIаьккхаяр паргIато а ший мехка доалдар а, шоллагIа — къе нах хьувзабеш хьалдай, шейхаш, а моллаш а бар.

ТIаккха дезале ширача гIулакхаша воча хьал тIа лоаттайора вайнаьха кхалсаг.

Ший дегара бала белхабечо илли доаккхар мискача наха:

«Да виса хьа даьлаI,
ва мерза ва дуне,
Хьо диар малав,
ше яхар а хинна...».

Шоашта юкъе цхьаккха а ираз долаш саг па коравоагIаш халача эттар вайнаьха къахьегамхой, паччахьа хулламаша шоашта тIалоаттаю харцонаш лоа па луш ча санна доархлора уж

Паччахьа Iазапах, баьдеча балхех шоаш мукъа мишта баргба ца ховш, даим а ираза никъ лехаш бар паргIатонга сатувса нах.

ТIомарах енна оптимизм йолча нохч-гIалгIай халкъо ший бала белхабаь ца Iеш, кIанташкеи маьхкарашкеи кхайкабора революционни къовсам.

Т. АХМАДОВА.

Йоккха терко, чIоагIа йоакхо ю шоай къахьегамхой берий Надтеречни района «Кругловский» яхача совхозе. Укхаза зIамигача берий доалахьа я «Сказка» яхаш хоза цIи тилла берий беш. Шоай дезалашка санна дика хьож берашка цигара воспитателаш, нянечкаш.

Берий беша коллективе а даьша-ноаноша чIоагтIа лоархIаш, сий деш я берашцара болх геттара дуккхабезаш йола къона воспитатель Макаева Зелихан. 1980 шера школе дийша яьнначул тIехьагIа комсаш кхееча бригаде болх беш хилар из ворхI шера совгIа йолча юкъа, хIаьта лурчогIа из балха отт берий беша — кхоачашхилар дуккхача хана денз цун дагалаьттар.

Зелихан дика болхло, Iнмерза саг хиларал совгIа, иштта я хьинар дола общественница а. Массехк шу даьннад Мекен-юртовски юртсовета депутата декхараш цо хьаьнала кхоачашду. Массадолчунца а хьашт долаш я Зелихан, цунна чIоагIа дукхаеза музыка, книжкаш.

СУРТА ТIА: З. Макаева.
М. САИДОВА сурт.

Керда баьккха фаьлг

(НОВЕЛЛА)

— Папа, — аьлар йиIиго — фаьлг бувцал сона.

Телевизора хьалхашка газет дешаш вагIача дас дукха теркал динзар йоIо дувцар.

— Яда, папай я из, дIа теникех ловза — газета тIара бIарг ца боаккхаш йиIиг дIатеттар дас.

— Фу хилар кхера хьо яьй? — йист хилар сесаг — хьай берага хьажа мегаргвахьона! Деррига аз леладе дезаш-м дац ер?

— Ва, фу даь кIалйисай хьо? — Iевалаизар мар.

— Деррига а даь кIалйиссай-кх, — тIачайхар сесаг,— Iа деш цхьаккха а мичад! Фаьлг бувца аьнна беро дийхача, из а сона тIадилла воал-кх хьо!

— Даьллахь ма хIамах эхь доацаш саг я-кх хьо — саз лакхъе волавелар мар а, — сахьат даьнна хургда-кх жIали санна меца волаш со пхьерага хьежаш вагIа. Фу фаьлг ба Iа сога юкъегIолла бувца яхар. Фаьлг даьра бар хьо йоацаш аз даьккха хьалхара ткъаь пхиъ шу!

— Дукха хIама эшаделанзар хьа-м со енай, аьнна. Кепиг ахча дала ца дезаш хьайна чулатта саг нийсъенна доккхал де Iа.

— Даьра са-м дац доккхалде дезаш хIама. Сай Iовдала корта беце! Дика саг кхыча юрта маьре яха езаш-м хургьяц. Цу юртарча кагийча наха дIа-м югаргья!

— Со наха совъяьнна ягIар? — чIоагтIа цIогIа хьекхар сесаго.

— Ай, ягIацар даьра хьо-м! Мишта совъяргьяр хьо цхьанне а «почем?» аьнна ца хилча! — во велакъежар мар.

— Со сай даьна яьяц хьона кхоана сай вежарашка ер дIадувцаргдеце. Ва, веза даьла, ма боккха бала ба согара бар. Дийнахьа а бийсана а ши кулг вIашка ца дуллаш укханна дохьаш кийчдеш лелача сога хьежжа-м даьра да хIанз сога дувцар. Со яла а енна дIакъоастадолда ер дов, — мухь хьекхаш яр сесаг.

— ЦIогIа ма хьекха! — телевизора хьалхашка латтача лохача источа тIа бий IотIатехар маро, — лоалахошта вай гIар дIахазийта-м яллац хьо?

— ЦIи йоалийла укх лоалахоех а, укх цIенах а, укх вахарах а, — сесаг мухь хьекха йийлха а йийлха эгIарча цIагIа Iочуйиккхар. Мар кухне, тIехъухаш латтача яьна кIалара, цIи дIайоае вахар.

ЙиIиг цхьаь ягIар саьн чу Шийна мархIа йоаллача теникага шорттига дувцаш яр из.

— МоцагIа-моцагIа бахаш хиннаб мамаи папаи. ВIалла шоайла эгIаш хиннабац уж...

ЭгIахьара а магIахьара а соцаш яцар дас-нанас вIаши еш йола гIараш.

Ж. МОВЛЯР.

Редактор
О. Б. ГАДАБОРШЕВ.

ЛОАРХIАМЕ ШУ

Дукха лоархIаме хIамаш хилар дIадахача 1988 шера. XIX Еррисоюзни партийни конференции хинна шу да аьнна дусаргда из исторе чухь.

Се хьехархо хиларах, мел хиннача лоархIаме хIамашта юкъе белгалъяккха лов сона дукха ха йоацаш хинна халкъа образоване болхлой Еррисоюзни съезд. Цу съезде ма аллара, дукха зе даьд вай образоване системана застойни хано. ХIанз из хьал тоадара тIатеIIа болх бе беза вай хьехархоша.

Бераш дукха ца дезачун, принципиальни воацачун моттиг яц школа. Къонабарашта кхетамбалар санна боккха лоархIам болаш дукха яц профессеш. Шоашта тIадиллар бехктокхаме, деза гIулакх долга ховш, школьни реформа образоване системана юкъейоалаеча къахьега декхарийла ба хьехархой.

Дукха проблемаш я вай школашта хьалхашка латташ. Материально - технически Iалашо во я, профессиональни говзал лоха йолаш хьехархой а нийслу цкъаза, балха юкъе формализм яьржа моттигаш а я. Цудухьа дукхха къахьега дезаш ба просвещене болхлой. Министерстваша а массе ведомстваша а школашца цхьана из хьал тоа ца дой, хьехархошта шоашта дулургдац из.

Тха городе а районе а дикагIчарех лоархIаш я со балха йола малгобекски № 3 йола школа. Березников Александр Борисович керте латта хьехархой коллектив хьаьнала къахьегаш хьаера укх шера. Лакха говзал йолаш а, догцIена долаш а нах ба цу коллективера бараш. Массе школашта йола халонаш укх школе яле а, шоай чоалхане, атта йоаца професси дукха а езаш, мел бола низ тIабохийт хьехархоша шоай балха боарам айбе. Из болх дIахо дIабахьа лаьрхIа я школа коллектив.

1989 шера вай мехка еш йола перестройка кхы а чIоагIагIа дIаяхьар дог доах наха. Перестройкана эшаш бола, общественни хьинар дола, хьаькъал дола гражданаш кхебара балха лакха боарам хилар ловра.

А. КОРИГОВА,
РСФСР-а заслуженни хьехархо, г. Малгобека № 3 йолча школа преподаватель.

САЛОIАЧА ДЕНОШКА

ШОАТТА, 7 ЯНВАРЬ

В. И. Ленина цIерагIа майда. 10.00. Новогодни сакъердама программа. Новогодни елка юхера иллеши халхараши, сакъердаме яхьаши розыгрыши, бегаш, ловзараш, аттракционаш.

В. И. Ленина цIерагIа ДК. 8.00. Ло баккхарен хIамаш тегарен курсаш. 8.30. Машинаца аьхинга хIамаш яра курсаш. 8.40. Берий гитаристий кружок. 11.00. Тениний театр. 11.00. «Сказка» яха кинофестиваль. 16.00. Халкъа драматически театр. 18.00. Новогодни сайре.

Н. К. Крупская цIерагIа ДК. 15.00. «Сказка» яха кинофестиваль. 15.00. «Если елка огнями цветет» яха новогодни сайре. 18.00. «УнахцIено» яха клуб. 19.00. Дискотека.

С. М. Кирова цIерагIа ДК. 11.00, 15.00, 17.00. Видеотека. 16.00. «Нийсархо» яха клуб. «Вайцара музыка».

Химикий ДК. 10.00. Новогодни фаьлг болча хьоашалгIа. 13.00. Ло баккхарен хIамаш тегарен курсаш. 16.00. «Лидер» яха спортклуб. 17.00 Вай ханарча халхара ансамбль. 17.00. Камерни хор. 17.30. «Пульс планеты» яха беседа. 17.30. Духовой оркестра концерт. «Новогодни ашараш». 19.00. «СелаIад» яха халхара халкъа коллектив. 19.00. «Музыкальни калейдоскоп» яха видеодискотека.

Просвещене болхлой ЦIа. 16.00. Гитаристий ансамбль. 18.00. Кагирхой салаIара сайре.

«Красный молот» завода ДК. 12.00. «Сказка» яха кинофестиваль. 13.00. «Космонавт» яха берий кинотеатр.

Пролетбата цIерагIа ДК. 12.00. Духовой оркестр. 13.00. Кагирхой цIей. 13.30. Кагирхой цIей 13.30. «Теремок» яха киноклуб. 16.00. Вокально - инструментальни ансамбль.

М. Горьке цIерагIа клуб. 14.00. «Сабарде Iа!» яха берий кинотеатр. 13.00. Макраме дукха езараш бех. 15.00. Аьхинга хIамаш е Iомалу.

КИМ цIерагIа клуб. 10.00. «Белая снежинка» яха игротека.

В. Маяковске цIерагIа клуб. 17.00. «Белая ладья» яха клуб. 19.00. Кагирхой салаIара сайре.

ГНИ спорта Дворец. 10.00. Боксах йола профсоюзий ДФСО первенство.

С. Орджоникидзе цIерагIа стадион. 10.00, Футболах йола профсоюзий ДФСО первенство.

СДЮСШОР спортзал. 10.00. КIалтохарах ший лоIаме латарах йола профсоюзий ДФСО первенство.

ЗЭС спортзал. 10.00. Волейболах йола профсоюзий ДФСО первенство.

КIИРАНДИ, 8 ЯНВАРЬ

В. И. Ленина цIерагIа майда. 10.00. Новогодни сакъердама программа. Новогодни елка юхера иллеши халхараши, сакъердаме яхьаши розыгрыши, бегаш, ловзараш, атракционаш.

В. И. Ленина цIерагIа ДК. 8.00. Ло баккхарен хIамаш тегарен курсаш. 8.30. «Росинка» яха халхара ансамбль. 8.40. Машинаца аьхинга хIамаш яра курсаш. 9.00. Балетни студи. 10.00. Радиотехнически кружок. 10.00. «Улыбка» яха халхара халкъа ансамбль. 11.00. «Сказка» яха кинофестиваль. 12.00. Бальнии дискон халхарий школа 13.00. «Меридиан» яха халхара халкъа ансамбль. 19.00. Новогодни сайре.

Н. К. Крупская цIерагIа ДК. 9.00. Технически творчества кружок. 14.00. Ло баккхарен хIамаш тегарен курсаш. 14.00. «Юный краевед» яха клуб. 19.00. Кагирхой салаIара сайре.

С. М. Кирова цIерагIа ДК. 9.00. «Умелые руки» яха клуб. 10.00. «УнахцIено» яха клуб. 11.00, 15.00, 17.00. Видеотека. 12.00. «Мультик» яха клуб.

Химикий ДК. 9.00. «Ритмы детства» яха халхара берий коллектив. 9.00. «Лидер» яха спортклуб. 10.30. «В гостях у Зимушки-Зимы» яха представлени. 11.00, 13.00, 15.00, 17.00, 19.00. Видеосалон. 19.00. «Музыкальный калейдоскоп» яха видеодискотека.

Просвещене болхлой ЦIа. 10.00. Оашош тега 10.00. «Книголюб» яха клуб. КнижкаштIарча дукхабезача турпалхоща вIашагIкхетар. 19.00. Шо дех хореографически кружоко. 15.00. Гитаристий кружок. 15.00. Английски меттала къамаьл де Iомалу вай. 18.00. Театр дукха дезарий клуб. «Вай ханара театр».

«Красный молот» завода ДК. 11.00. «Къонал» яхача вокально-инструментальни ансамбла концерт. 12.00. «Сказка» яха кинофестиваль. 13.00. «Космонавт» яха берий кинотеатр. 17.00. «Глобус» яха дискоклуб.

Пролетбата цIерагIа ДК. 11.00. Гитара лакха Iомалу. 12.00. Духовой оркестр. 13.30. «Теремок» яха киноклуб. 14.00 «Умелые руки» яха клуб. 15.00. «Пролетбатовец» яха литературни клуб. 17.00. «Старогрознефть» НГДУ нефтяникаца вIашагIкхетар. 19.00 Дискотека.

«Оргтехника» объедиенене ДК. 13.00. «Росинка» яха берий кинотеатр. «Белая снежинка» яха стихай конкурс.

М. Горьке цIерагIа клуб. 11.00 Гитара лакха Iомалу. 14.00. «Сабарде Iа!» яха берий кинотеатр. 14.00. «Непоседы» яха халхара группа. 20.00. «Глобус» яха дискоклуб.

Филофонистий клуб. (Пушкина ул., 6) 10.30. Грамзаписий коллекционерий вIашагIкхетар.

В. Маяковске цIерагIа клуб. 15.00. «Фаьлгий дунен тIа» яха киноклуб.

ГНИ спорта Дворец. 10.00. Боксах йола профсоюзий ДФСО первенство.

С. Орджоникидзе цIерагIа стадион. 10.00. Футболах йола профсоюзий ДФСО первенство.

СДЮСШОР спортзал. КIалтохарах ший лоIаме латарах йола профсоюзий ДФСО первенство.

ЗЭС спортзал. 10.00. Волейболах йола профсоюзий ДФСО первенство.

ТЕЛЕВИДЕНИ

7 ЯНВАРЬ, ШОАТТА

I ПРОГРАММА

6.30 — 120 минут.
8.30 — «Метроном» яха музыкальни обозрени. Хабаровскера передача.
9.15 — — «К нам прилетает Пегас...» яха г. Киева юкъерча школа кхоалагIча класса чIоагIа хьакъал долча дешархочох. Поплавский Мишайх дола документальни фильм.
9.45 — «Живи, Земля!» яха передача.
10.45 — Еррисоюзни читательски конференци. В. И. Ленина цIерагIча библиотеке «Иностранная литература» яхана журнала авторашцеи редколлегицеи хинна вIашагIкхетар.
12.00 — Халкъа республика Кампуче къаман театр артистай концерт.
12.30 — «Iаьдал — Советашка», «Депутат эш». Депутаталла кандидаташ харжара принципах. Сево ю дикагIбараш харжара новкъарле.
13.00 — «Халкъа ихоллам». Телеобозрени.
13.30 — «Социализма мехкашка».
14.00 — «Массаненеи хIараненеи». Гостинични боахама системе гIулахх дар тоадарах.
14.30, 23.40 — «Кердадараш».
14.40 — «Очевидное — невероятное» яха передача.
15.40 — Таджикски ССР Горно - Бадахшански Автономни областа «Лали-Бадахшан» яхача ансамбла концерт.
15.55 — «Приключения пингвиненка Лоло» яхача мультфильма премьера. («Союзмультфильм», Япони, 1986 шу).
17.15 — «Веселые нотки» яха къоначa вокалистий концерт.
18.15 — «Дунен халкъашта юкъера программа».
19.15 — «Как медвежонок и ежик меняли небо?» яхача мультфильма премьера.
19.25 — «Дайте жалобную книгу» яха СССР халкъа артиста А. Д. Папанова дакъалоаца фильм (1964 шу).
21.00 — «Ха».
21.40 — Музыкальни ринг. Л. Долинайцеи Н. Отиевайцеи вIашагIкхетар.

II ПРОГРАММА

8.00 — Iуйрийнара гимнастика.
8.15 — ЦТ фондашкара. «Операция «Трест» яха художественни фильм. 4-гIа сери.
9.40 — «Жила-была мечта» яха композитора В. Гаврилина ихолламах дола фильм-концерт.
10.35 — «Краса ненаглядная» яха мультфильм.
11.20 — «Секрет великого рассказчика» яха субтитраш йола художественни фильм.
12.35 — «Братиславские музыкальные торжества» яхача фестивала концерт.
13.00 — Лыжни спорт. Дунен кубок. 15 километр. МаIанах. Кавголовера трансляци.
14.45 — «...До шестнадцати и старше» яха передача.
15.05 — «Путь к себе» яха документальни фильм.
15.25 — «Цiска кIориг лай тIа». Республикански теннений театра спектакль (нохчий меттала).
16.05 — Мультфильм.
16.15 — «Дукха еза ашараш». Концерт.
16.55 — «Всесоюзная перепись населения» яха передача.
17.25 — «Монастыри России» яхача документальни фильма премьера.
18.30 — «Телезнакомство». «Ирина Роднина». Ведущи — У. Отт.
20.00 — «Бийса даькъала хийла шун, бераш!», «Щелкунчик» яха мультфильм. 1-ра дакъа.
20.15 — «Шахматы-88. Взгляд в будущее» яха передача.
21.00 — «Ха».
21.40 — «Мехна театраша гойт» А. Луначарске цIерагIча Севастопольски эрсий яхача фильм - спектакла премьера.
23.55 — «Кердадараш».

8 ЯНВАРЬ, КIИРАНДИ

I ПРОГРАММА

8.00, 00.05 — «Кердадараш».
8.15 — Ритмически гимнастика.
8.45 — «Спортлото» тираж.
9.00 — «ХIана, сендухьа».
9.30 — «Будильник».
10.00 — «Советски Союза гIулахх ду аз!».
11.00 — Iуйрийнара почта.
11.30 — «Дунен гонахьа». Киноальманах.
12.30 — «Сказка о волшебном бисере» яха фильм. 1-рен 2-гIен сереш. (Эггара хьалха).
14.55 — Музыкальни киоск.
15.25 — «Приключения Васи Куролесова» яхеи «Жил-был пес» яхеи мультфильмаш.
16.00 — Польше доазош тIа байна советски бIухой бувцаш долча польски йоазонхочун Я. Пшимановске книжках йола «Память» яха передача.
16.30 — Дунен тIа йоккхагIа йола музей. Лувр. «Время Рубенса и Рембрандта» яха 10-гIа сери. (Франци).
17.00 — «Юртара сахьат».
18.00 — Дунен халкъашта юкъера панорама.
18.45 — «Артистка из Грибова» яхача художественни фильма премьера.
21.00 — «Ха».
21.40 — «Здравствуй, доктор». Цийн хьаеллар. Дакъа лоац СССР унахцIено лорара министра Е. И. Чазова.
21.55 — «Даниил Гранин. Мысли вслух» яха документальни фильм.
22.45 — «Юрмала-88». Концерт чаккдаьлча.

II ПРОГРАММА

8.00 — Зарядка е отта!
8.15 — «Малыш и Карлсон вернулся» яхеи мультфильмаш.
8.55 — Казахски телевидене программа.
9.55 — «Есть в Богородицком парк» яха Тульски областа г. Богородицкерча уникальни културни центрах йола очерк.
10.30 — «Аве Мария» яхачеи «Надежды свет» яхачеи документальни фильмай премьера.
11.30 — «Дунен гонахьа». Киноальманах (сурдопереводаца).
12.30 — «Дакъалоаца нах». «Комсомоли перестройкеи».
13.30 — Московски пачхьалкхеи филармоне Академически симфонически оркестра концерт.
14.30 — «До и после полуночи» яха 24 декабре хинна передача юхагойтар.
16.30 — «Светлячки» яха берашта дола фильм.
17.35 — «Опять двойка» яха мультфильм.
18.00 — «Фестивальни экран». Городе Львове хиннача кагирхой программий VIII Еррисоюзни фестивала программаш-лауреаташ.
20.00 — «Бийса даькъала хийла шун, бераш!», «Щелкунчик» яха мультфильм. 2-гIа дакъа.
20.15 — «Неделя совести» яха передача.
21.00 — «Ха».
21.40 — «Здравствуй, доктор» яха передача. Сурдопереводаца.
21.55 — «Иллюзион». Художественни фильмаш: «Пиковая дама» (1916 шу), «Домик в Коломне» (1913 шу), «Полинушка» (1919 шу).
23.55 — «Кердадараш».

9 ЯНВАРЬ, ОРШОТ

I ПРОГРАММА

6.30 — 120 минут.
8.35 — «Артистка из Грибова» яха художественни фильм. 1-рен 2-гIен сереш.
10.50, 16.30, 18.00 — «Кердадараш».
11.00 — «Тамбу - Ламбу», «Мишель и Мишутка» яха берашта дола короткометражни художественни фильмаш.
12.05 — Сенах доах дунен бераша иллеш.
15.40 — «Тили-тили, трали-вали». Останкина концертни студе поэтаца Ю. Энтинаца хинна вIашагIкхетар.
16.40 — «За дружбу Оулу—Одесса» яхача документальни фильма премьера.
17.00 — Берий сахьат. Французски мотт — берашта. Iа кхаьчад. «Дед Мороз и серый волк» яха мультфильм.
18.05 — «Щедрый вечер, добрый вечер» яха Львовера передача.
18.40 — Поэзе минуташ.
18.45, 23.35 — «Тахан дунен тIа».
19.00 — «А в этой сказке было так...» яха мультфильм.
19.15 — XIX партконференце наькъагIа. «Автопортрет». Вайн экономикеи. Публицистически программа.
20.00 — «Тоска» яха Дж. Пуччиние опера. Арена ди Верона театра спектакль (Итали).
21.00 — «Ха».
21.40 — Хоржамаш: фанташи комментареши.
21.50 — Опера дIахододар.
23.20 — Прессаца вIашагIкхетар. Мехкарча социальни политика дешаш.
23.50 — «И дух смирения, терпения, любви...» яхача документальни фильма премьера.

II ПРОГРАММА

8.00 — Iуйрийнара гимнастика.
8.15 — Берий сеанс. Iилмадевзийтара фильмаш: «Хьанна еза геометри?». «Iалама къайленаш». «Аргонавташ».
9.00 — Итальянски мотт.
9.30 — Ер фантастически дуне. «Умение кидать мяч» яха фильм-спектакль.
11.00 — «Метроном» яха музыкальни обозрени
11.45, 17.00, 23.10 — «Кердадараш».
11.50 — «Iаламца барт болаш». «Долина Нарзанов» яха документальни фильм.
12.10 — Фильм — берашта. «Чемпион».
13.15 — Музыкальни досугаш. Новосибирскера передача.
17.15 — «Все любят цирк» яха Свердловскера передача.
18.00 — «Кердадараш» (нохчий меттала).
18.05 — «Кхуврч». Документальни фильм.
18.40 — «Здравствуй, здравствуй, Новый год!» яха передача.
19.10 — «Нохч-ГIалгIайче».
19.25 — «Юртарча клубе» (нохчий меттала). (Юхагойтар).
20.00 — «Бийса даькъала хийла шун, бераш!» «Не хочу и не буду» яха мультфильм.
20.15 — «Эхо над площадью» яха документальни фильм.
20.30 — Красноярски педагогически училища баянистий трио выступлени.
21.00 — «Ха».
21.40 — Хоржамаш: фанташи комментареши.
21.50 — «За каменной стеной» яха документальни фильм.
22.40 — «Iуйрийнара почта» (Юхагойтар).

РАДИО

7 ЯНВАРЬ, ШОАТТА

7.35 — Передачай программа. Музыка.
7.40 — Юртара вахар (нохчий меттала).
7.50—8.00 — Хоамаш. Музыка.
8.15 — Передачай программа. Музыка.
8.20 — Республикански газетий обзор.
8.30—8.45 — Вахара хьисап — советски (нохчий меттала).
10.40 — «Обществои закони» яха радиожурнал (гIалгIай меттала).
11.00—12.00 — Камертон. Информационно-музыкальни программа.
12.30 — Сатирически микрофон (нохчий меттала).
12.50 — Боахама расчета хьалашка (гIалгIай меттала).
13.05—13.15 — Реклама.
15.15 — Перестройка практика: проблемаши, предложенеши, решенеши.
16.00—17.00 — «Лехам» яха информационно - музыкальни программа.
18.20—19.00 — Музыкальни почта.

8 ЯНВАРЬ, КIИРАНДИ

7.15 — Передачай программа. Музыка.
7.20 — Республикански газетий обзор.
7.30 — Передачай программа. Музыка.
7.35—7.40 — Хоамаш. Хаоттам.
8.15—9.00 — «Примите поздравления», яха передача.
11.20—12.00 — «Халхара ритмаш». КIиранден музыкальни программа.
15.15 — 15.30 — XX областной партконференце решенешта тIехьа (гIалгIай меттала).
16.00 — Литературни Нохч-ГIалгIайче.
16.30 — «Къона тIехье» (нохчий меттала).
16.45—17.00 — Дунен халкъий халхараш.
18.00—19.00 — «Иллеца дотташ долчарна» яха концерт.

9 ЯНВАРЬ, ОРШОТ

7.45 — 8.00 — Передачай программа. Музыка. «Юртара вахар» (гIалгIай меттала). Хаоттам.
8.15 — 9.00 Передачай программа (гIалгIай меттала). Еррисоюзни наькха переписага. Беседа. Iуйрийнара концерт.
9.15 Инженер — сий дола професси (гIалгIай меттала).
9.30 Халкъа тIахьожам болх беш ба.
9.45 — 10.00 «Хьалхара парта». М. Бексултанова дувцар (нохчий меттала).
15.15 «Кагирхойи хаи» (нохчий меттала).
15.35 — 15.45 Музыка.
16.00 Передачай программа. Хаоттам.
16.01 Нохч-ГIалгIай радио а телевидене а солисташи инструментальни ансамбли.
16.30 Коммунисти пятилеткеи. Радиовыпуск.
16.50 — 17.00 Реклама.
18.00 Керда хоамаш.
18.30 — 18.40 Хоамаш.

Хоттам

Тахан республике гIолла хувцалуча лостамех секунде 2—7 метр сиха мух а хьекхаш, фегара температура республике гIолла 1—6 градус йIовхали городе 3—5 градус йIовхали йолаш хила тарлу.

Кхоанеи ломмеи морхаш а йолаш, лаьгIо лоа а делхаш, хувцалуча лостамех секунде 2—7 метр сиха мух а хьекхаш, фегара температура бийсан 5—10 градус шелал йолаши дийнахьа 2 градус шелалгара 3 градус йIовхалга кхаччалца йолаши хаоттам хила тарлу.

Метеостанци.

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковске, ул. 92. Телефонаш: редактора — 2-45-57; редактора заместитела — 2-85-07; бехктокхама секретара — 2-84-68; отделий: партийни вахара — 2-53-12, промышленностеи транспортеи — 2-75-81, 2-65-01; юрта боахама — 2-47-84, 2-90-66; культура — 2-64-75, 2-75-78; письмой — 2-85-64; машинописни бюро — 2-89-51; корректорски — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364907 г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 2-45-57; заместителя редактора — 2-85-07; ответственного секретаря — 2-84-68; отделов: партийной жизни — 2-53-12, 2-54-04; промышленности и транспорта — 2-75-81, 2-65-01; сельского хозяйства — 2-90-66, 2-47-84; культуры — 2-64-75, 2-75-78; писем — 2-85-64; машинописное бюро — 2-89-51; корректорская — 2-89-88.

Газет арадувл шинареи, ереи, шоаттеи деношка

СФ05006. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 38.